

Φροντιστηριακές Σημειώσεις

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΚΦΡΑΣΗ-ΕΚΘΕΣΗ

Β ΛΥΚΕΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΘΕΩΡΙΑ-ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Η ΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Στη δημοσιογραφία διακρίνουμε δύο βασικούς τομείς:

την **ειδησεογραφία**, που ασχολείται με την αναγραφή ειδήσεων, δηλ. ανακοινώνει τα γεγονότα που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο & επηρεάζουν τη ζωή του

την **ερμηνευτική δημοσιογραφία** (άρθρο, σχόλιο, χρονογράφημα, γελοιογραφία), που ερμηνεύει & σχολιάζει τα γεγονότα-ειδήσεις.

Αυτό που έχει σημασία για τον αναγνώστη είναι να μπορεί να διακρίνει **το σχόλιο**, δηλ. το καθαρά υποκειμενικό στοιχείο, από **το γεγονός**, δηλ. το αντικειμενικό περιεχόμενο της είδησης.

- Μια πληροφορία που παρουσιάζεται ως γεγονός σημαίνει ότι έχει εξακριβωθεί, ότι υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία που την αποδεικνύουν & επομένως τη δεχόμαστε ανεπιφύλαχτα.
- Αντίθετα, μια πληροφορία που αποτελεί το σχόλιο, την ερμηνεία του δημοσιογράφου για το γεγονός, τη δεχόμαστε με κάποια επιφύλαξη, γιατί μετά από έλεγχο μπορεί να αποδειχτεί σωστή/ λανθασμένη.

ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ

Το σχόλιο είναι καθαρά υποκειμενικό στοιχείο σε μια είδηση.

Δε σημαίνει ότι οι ειδήσεις που καταγράφουν ένα γεγονός χωρίς να το σχολιάζουν είναι απαλλαγμένες από το υποκειμενικό στοιχείο. Π.χ. η είδηση για απαγορεύσεις που επέβαλε το δικτατορικό καθεστώς μιας χώρας στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να προβληθεί περισσότερο ή λιγότερο στις διάφορες εφημερίδες με τον τίτλο, την έκταση της, την τοποθέτησή της στη σελιδοποίηση του εντύπου, ενώ μπορεί να μην παρουσιαστεί καθόλου σε μια εφημερίδα

Η δημοσιογραφική είδηση είναι ένα είδος επικοινωνίας με μέσο το γραπτό λόγο.

Ο πομπός (δημοσιογράφος) εκπέμπει ένα μήνυμα (είδηση), αλλά αυτό δε γίνεται απόλυτα & κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο αντιληπτό από όλους τους δέκτες (αναγνώστες), αφού είναι φυσικό όλοι οι δέκτες να μην έχουν τις ίδιες γνώσεις & τα ίδια βιώματα γύρω από το θέμα.

Εξωγλωσσικό πλαίσιο= η γνώση του κόσμου που είναι απαραίτητη για την ερμηνεία του μηνύματος

Γλωσσικό πλαίσιο= το τμήμα του λόγου μέσα στο οποίο εμφανίζεται ένα γλωσσικό στοιχείο.

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ ΞΕΝΟΥ ΣΧΟΛΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Πολλές φορές ο δημοσιογράφος, ενώ δεν εκφράζει την άποψή του για το γεγονός, περιλαμβάνει στην είδησή του στο σχόλιο που έκανε για το γεγονός κάποιο άλλο πρόσωπο χρησιμοποιώντας σημεία στίξης ή ειδικές εκφράσεις.

ΔΙΑΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Το σχόλιο του δημοσιογράφου ορισμένες φορές συνυφαίνεται με την ανακοίνωση του γεγονότος, πράγμα που μπορεί να παραπλανήσει τον αναγνώστη & να θεωρήσει τη γνώμη του δημοσιογράφου ως εξακριβωμένο γεγονός.

Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι τα σχόλια που εμπεριέχονται σε μια είδηση έχουν οπωσδήποτε αρνητικά αποτελέσματα. Αντίθετα όταν ο δημοσιογράφος παραθέτει τις διάφορες ερμηνείες που υπάρχουν & εκφράζει τη δική του γνώμη με τρόπο που όλοι να αντιλαμβάνονται ότι είναι προσωπική, φωτίζει το γεγονός & εξυπηρετεί την αλήθεια.

Γεγονός	Συντελεσμένη πράξη Πράγμα βέβαιο Δεδομένο Τετελεσμένο γεγονός
Σχόλιο	Σύντομη ερμηνεία λέξεων Κρίσεις για γεγονότα ή πράξεις

Παραπληροφόρηση= σκόπιμη διάδοση ψεύτικων ειδήσεων με στόχο να οδηγηθεί η κοινή γνώμη προς ορισμένη κατεύθυνση

Τύπος= κυρίως η τυπογραφία και γενικότερα η δημοσιογραφία στο σύνολό της: το σύνολο των εφημερίδων & περιοδικών μαζί με τους δημοσιογράφους, τους τυπογράφους αλλά & τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται. Σ' αυτά προστίθενται η λειτουργία & η εξουσία που ασκούν στην κοινή γνώμη οι εφημερίδες & τα περιοδικά.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ

Για να παρουσιάσουμε ένα γεγονός, δηλώνουμε συνήθως:
τον τόπο
τον τρόπο
την αιτία
το σκοπό
το αποτέλεσμα

ενώ για τα πρόσωπα που συμμετέχουν αναφέρουμε :
όνομα
ηλικία
καταγωγή
επάγγελμα ή κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τους

Δηλ. ακολουθούμε τους δημοσιογραφικούς κανόνες, σύμφωνα με τους **η είδηση πρέπει να απαντήσει στα ερωτήματα τι, ποιος, πού, γιατί, πώς** & πρέπει να είναι γραμμένη με συντομία, σαφήνεια, ακρίβεια, με απλό αλλά ελκυστικό ύφος.

ΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ

Στην πρώτη βαθμίδα: στον τίτλο της είδησης ο δημοσιογράφος συνοψίζει τα γεγονότα σε μια περίοδο λόγου

Στη δεύτερη βαθμίδα: στη δημοσιογραφική περίληψη ο δημοσιογράφος παρουσιάζει περιληπτικά τα κύρια στοιχεία της είδησης.

Στην τρίτη βαθμίδα: στην ανάπτυξη της είδησης ο δημοσιογράφος εκθέτει αναλυτικά τα γεγονότα.

Η ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Ο δημοσιογράφος δεν καταγράφει τα γεγονότα απλώς σαν ουδέτερος παρατηρητής, αλλά **τα αξιολογεί & τα παρουσιάζει** με την ανάλογη έμφαση, **τα ερμηνεύει**, δηλ. τα βλέπει από μια ορισμένη οπτική γωνία

Με βάση αυτή την οπτική γωνία ο δημοσιογράφος **ιεραρχεί τις πληροφορίες & τις κατανέμει** ανάλογα με τη βαρύτητά τους στον τίτλο, στην περίληψη & στην ανάπτυξη της είδησης.

Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Σε μια αφήγηση ιδιαίτερη σημασία έχει να προσδιορίσουμε τα γεγονότα από την άποψη του χρόνου, δηλ. να δηλώσουμε:

- τη χρονική βαθμίδα (παρελθόν, παρόν, μέλλον)
- τον τρόπο (εξακολουθητικός, συντελεσμένος)
- τη χρονική στιγμή
- το βαθμό της χρονικής διάρκειας,
- τη χρονική αφετηρία
- το χρονικό τέρμα
- τη χρονική επανάληψη
- τη χρονική σχέση των γεγονότων (σύγχρονο, προτερόχρονο, υστερόχρονο)

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι δημοσιογράφοι ιεραρχούν τις ειδήσεις με:

- την επικαιρότητά τους > **επικαιρότητα**
- το πόσο κοντά συμβαίνει > **εγγύτητα**
- πόσο σημαντικό είναι το γεγονός > **σπουδαιότητα**
- πόσο ασυνήθιστο είναι το γεγονός > **σπανιότητα**
- αν το γεγονός αποτελεί κάποιου είδους σύγκρουση > **εκρηκτικότητα**
- αν το γεγονός προκαλεί την αγωνία > **εκκρεμότητα**
- αν το γεγονός έχει σοβαρές επιπτώσεις > **συνέπειες**

Όλα αυτά τα παραπάνω αποτελούν τα διακριτικά στοιχεία της είδησης.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Ο αριθμός των λέξεων μιας γλώσσας είναι τόσο, ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες της συγκεκριμένης κοινότητας που τη χρησιμοποιεί.

Από πρακτική άποψη είναι αδύνατο να μετρήσουμε τον αριθμό των λέξεων, αφού συνεχώς άλλες γεννιούνται & άλλες πεθαίνουν, θεωρητικά όμως ο αριθμός τους σε μια ιστορική στιγμή είναι πεπερασμένος.

Λειτουργικότητα σημαίνει οικονομία & επάρκεια. Γλώσσα με λέξεις άχρηστες για τη συγκεκριμένη γλωσσική κοινότητα θα ήταν αντιοικονομική, αλλά και γλώσσα χωρίς τις απαραίτητες λέξεις δε θα επαρκούσε για τις πραγματικές ανάγκες

Ιδιαιτεράματα.σφ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ

Στην αφήγηση, εκτός από την είδηση, ανήκουν και οι διηγήσεις & οι μαρτυρίες που αναφέρονται σε ένα πρόσωπο.

Τέτοιες είναι οι **βιογραφίες & οι αυτοβιογραφίες** με τις παραλλαγές τους:

- μυθιστορηματική βιογραφία
- «βίοι»
- Συναξάρια
- βιογραφικό σημείωμα
- συστατική επιστολή
- μυθιστόρημα με αυτοβιογραφικά στοιχεία
- απομνημονεύματα
- ημερολόγια
- αυτοβιογραφικό σημείωμα κτλ.

Η βιογραφία και η αυτοβιογραφία κινούνται μέσα στη λογοτεχνία & στην ιστορία, χωρίς να ταυτίζονται με καμία από αυτές & χωρίς να τις αντικαθιστούν.

Σ' αυτά τα είδη ο βιογράφος εκθέτει τη ζωή & το έργο ενός αξιόλογου ανθρώπου.

Βέβαια ο βιογράφος δε μπορεί να παρουσιάσει όλα τα στοιχεία για τη ζωή & το έργο του βιογραφούμενου.

Ο βιογράφος/αφηγητής αναγκαστικά επιλέγει τα στοιχεία που θεωρεί πιο σημαντικά για το σκοπό του.

Με τα βιογραφικά είδη σχετίζονται & **οι συστατικές επιστολές**, οι οποίες έχουν πληροφοριακό χαρακτήρα & εξυπηρετούν ανάγκες της καθημερινής επικοινωνίας.

Σε κάθε βιογραφικό είδος χρησιμοποιείται διαφορετικό ύφος & γλωσσική ποικιλία, ανάλογα με:

- το είδος
- το σκοπό του βιογράφου
- το δέκτη στον οποίο απευθύνεται

Π.χ.

- το ύφος στη μυθιστορηματική βιογραφία είναι λογοτεχνικό,
- στη συστατική επιστολή & στο βιογραφικό σημείωμα είναι συνήθως επίσημο & τυπικό
- στο ημερολόγιο είναι οικείο & καθημερινό.

Βίος = βιογραφία, ιστορία ενός ατόμου
Συναξάρια = απάνθισμα βιογραφιών αγίων

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η πρόθεση του συγγραφέα στη σύνθεση μιας (αυτό)βιογραφίας είναι έμμεσα διδακτική. Δηλ. ο συγγραφέας θέλει να αφήσει σε σύγχρονους & μεταγενέστερους αξιομνημόνευτο διδακτικό υλικό.

Ο αναγνώστης γοητεύεται από μια (αυτό)βιογραφία γιατί:

- α) αποκρυπτογραφεί μια ανθρώπινη προσωπικότητα
- β) αποκτά πραγματολογική γνώση μιας εποχής
- γ) ικανοποιεί την περιέργειά του
- δ) ανακαλύπτει γενικότερα τον άνθρωπο/συνάνθρωπο του.

Τύπος της βιογραφίας είναι & η μυθιστορηματική βιογραφία. Σ' αυτή οι συγγραφείς, χωρίς να προδίδουν την αλήθεια, διαπλέκουν διακριτικά, με δημιουργική φαντασία & αφηγηματική χάρη, πραγματικά & φανταστικά στοιχεία.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ (π.χ. για συγγραφέα)

- Ζωή: Α) καταγωγή
Β) σπουδές
Γ) βιοπορισμός
Δ) γνωρίσματα του χαρακτήρα του

- Έργο: Α) γενικός χαρακτηρισμός του
Β) η ποιότητά του (τα θέματα, το κλίμα, η γλώσσα, η σύνθεση)
Γ) η έκδοση του έργου

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΜΕ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παραλλαγή της αυτοβιογραφίας μπορεί να θεωρηθεί το **μυθιστόρημα που περιέχει αυτοβιογραφικά στοιχεία.**

Αυτοβιογραφικό σημείωμα: ο συγγραφέας, ανάλογα με την οπτική του γωνία, παραλείπει κάποια γεγονότα ή προβάλλει κάποια άλλα, έμμεσα σχολιάζει τη ζωή του.

Το (αυτό)βιογραφικό σημείωμα συνήθως γράφεται για έναν πρακτικό σκοπό

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

Τα απομνημονεύματα έχουν προσωπικό χαρακτήρα. Άρα δεν είναι ιστορία. Είναι όμως **πηγή ιστορίας.**

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Το ημερολόγιο ως μυθιστορηματικό είδος, «*Ημερολογιακό μυθιστόρημα*», που καλλιέργησαν κυρίως Ευρωπαίοι συγγραφείς, π.χ. Αντρέ Ζιντ, το συναντούμε και στην Ελλάδα, λιγότερο ή περισσότερο προωθημένο,

-στις «Έξι και μια νύχτες στην Ακρόπολη» του Σεφέρη,

-στα «Τετράδια του Παύλου Φωτεινού» και στην «Εσωτερική συμφωνία» του Στέλιου Ξεφλούδα,

-στην «Αργώ» και στο «Δαιμόνιο» του Γ. Θεοτοκά.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Με τη συστατική επιστολή ο συντάκτης βεβαιώνει ότι ένα πρόσωπο διαθέτει ή δε διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα για το σκοπό που επιδιώκει.

Η συστατική επιστολή λοιπόν αναφέρει ορισμένα γεγονότα-στοιχεία από τη ζωή ενός προσώπου και περιέχει ένα σύντομο χαρακτηρισμό. Από την άποψη αυτή συνδέεται με το βιογραφικό σημείωμα.

Το ύφος των συστατικών επιστολών είναι συνήθως επίσημο και τυπικό, ανεξάρτητα από τη θέση του συντάκτη, αρνητική/θετική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ – ΚΡΙΤΙΚΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Την ταυτότητα ενός βιβλίου αποτελούν τα βασικά του στοιχεία:

- Συγγραφέας
- Τίτλος
- είδος του κειμένου
- εκδοτικός οίκος,
- τόπος και χρόνος έκδοσης

Αυτά τα βασικά στοιχεία αναγράφονται συνήθως στο εξώφυλλο (εμπροσθόφυλλο) και στο εσώφυλλό του.

Πρόσθετες πληροφορίες για το βιβλίο μπορούμε να αντλήσουμε από το κείμενο που βρίσκεται συχνά στο οπισθόφυλλο, καθώς και από τον πίνακα περιεχομένων.

Τα κείμενα που συχνά δίνονται στα οπισθόφυλλα αποτελούν, ορισμένες φορές, μια πρώτη παρουσίαση του βιβλίου και αποβλέπουν στην ενημέρωση των αναγνωστών και στην προβολή του βιβλίου.

Παρόμοια κείμενα είναι και οι βιβλιοπαρουσιάσεις στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, οι οποίες περιγράφουν και σχολιάζουν ακροθιγώς το βιβλίο.

Μια πληρέστερη εικόνα για το βιβλίο μας δίνει η **βιβλιοκριτική**, η οποία περιέχει αναλυτικότερες πληροφορίες από τη βιβλιοπαρουσίαση και περισσότερα σχόλια, επαρκώς τεκμηριωμένα.

Τα όρια ανάμεσα στη **βιβλιοκριτική και στη βιβλιοπαρουσίαση** δεν είναι πάντοτε ευδιάκριτα, ιδιαίτερα όταν η βιβλιοπαρουσίαση έχει ως στόχο να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά τους αναγνώστες σχετικά με το βιβλίο, οπότε περιέχει αρκετά σχόλια.

Είναι αυτονόητο ότι για μια ολοκληρωμένη κριτική απαραίτητη προϋπόθεση είναι η μελέτη του συνολικού έργου, της ζωής και της εποχής του συγγραφέα.

Συνήθως μια λογοτεχνική κριτική παρουσιάζει συνοπτικά:

- την υπόθεση του έργου και τα κύρια πρόσωπα.
- δίνει πληροφορίες για το συγγραφέα και το βιβλίο
- κάνει διαπιστώσεις
- εκφράζει κρίσεις

Εκτός από την κριτική λογοτεχνικού κειμένου, μπορούμε να έχουμε κριτική και για οποιοδήποτε άλλο κείμενο (άρθρο, μελέτη, διατριβή κτλ.).

Κριτική είναι η εμπειριστατωμένη μελέτη και αιτιολογημένη κρίση για την αξία μιας ανθρώπινης δημιουργίας, θεωρίας ή πράξης και ιδιαίτερα των πνευματικών και καλλιτεχνικών έργων.

Από τα ποικίλα είδη κριτικής διαπιστώνουμε ότι σε μια κριτική μπορούμε συνήθως να διακρίνουμε:

- ένα πληροφοριακό μέρος, όπου με περιγραφή και αφήγηση δίνονται οι απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο της κριτικής,
- τα σχόλια, με τα οποία διατυπώνονται οι αξιολογικές κρίσεις, και
- τον προβληματισμό και τις προτάσεις του κριτικού για το θέμα.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αναφορικές προτάσεις διακρίνονται σε:

- **προσδιοριστικές**, που είναι αναγκαίοι προσδιορισμοί της προηγούμενης πρότασης
- **παραθετικές/προσθετικές**, που δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα της πρότασης

Μια αναφορική προσδιοριστική μπορεί να ξεχωρίζει από μια ονομαστική παραθετική με βάση:

- -τη στίξη: οι παραθετικές προτάσεις χωρίζονται από τον ονομαστικό όρο στον οποίο αναφέρονται με *κόμμα*, ή και πιο

έντονα σημάδια στίξης (παύλες, παρενθέσεις). Αντίθετα οι προσδιοριστικές ακολουθούν χωρίς κόμμα από τον όρο που προσδιορίζουν.

- -τον επιτονισμό: οι προσδιοριστικές διαβάζονται μαζί με τον όρο στον οποίο αναφέρονται, ενώ οι παραθετικές διαβάζονται χωριστά, με διαφορετικό τόνο φωνής.
- -το σημασιολογικό κριτήριο/νόημα: οι πληροφορίες που περιέχει η παραθετική πρόταση παρουσιάζονται ως ξεχωριστές & δευτερεύουσες ως προς το περιεχόμενο του προσδιοριζόμενου όρου. Αντίθετα η προσδιοριστική πρόταση αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα του όρου που προσδιορίζει, καθώς αποτελούν μαζί ένα νόημα αδιαίρετο.

Ιδιαιτεράματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Περίληψη είναι η απόδοση με συντομότερο τρόπο ενός κειμένου προφορικού ή γραπτού. Στην περίληψη κύριος στόχος μας είναι να συγκρατήσουμε όλες τις βασικές πληροφορίες διαχωρίζοντας τα ουσιώδη στοιχεία απ' τα επουσιώδη.

Με την περίληψη :

- Αφομοιώνουμε γνώσεις γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα.
- Εστιάζουμε στα σημαντικότερα σημεία ενός κειμένου και κατανοούμε ευκολότερα τις βασικές του ιδέες.
- Οξύνουμε την κριτική και αφαιρετική μας ικανότητα.

Πώς γράφω μια περίληψη:

➤ Προεργασία σε ολόκληρο το κείμενο

1. Διαβάζω προσεκτικά ολόκληρο το κείμενο που μου δόθηκε.
2. Εξομαλύνω γλωσσικά το κείμενο (ερμηνεία δυσνόητων ή και άγνωστων λέξεων και όρων, με βάση την ετυμολογική τους ανάλυση, τα συμφραζόμενα κ.λπ.)
3. Εντοπίζω το θέμα του κειμένου.
4. Διακρίνω τις παραγράφους που αντιστοιχούν στα μέρη του κειμένου (προλογος, κυρίως μέρος, επίλογος).
5. Διακρίνω τις νοηματικές ενότητες του κυρίως μέρους (ιστορική αναδρομή, αίτια, αποτελέσματα, προτάσεις κλπ)

➤ **Προεργασία τμηματικά κατά παράγραφο.**

1. Υπογραμμίζω τις θεματικές προτάσεις (όπου υπάρχουν)
2. Υπογραμμίζω τις λέξεις - κλειδιά.
3. Διακρίνω τις πιο σημαντικές λεπτομέρειες οι οποίες εντοπίζονται εύκολα, αν έχει προηγηθεί η παραπάνω εργασία.
4. Διατυπώνω τον πλαγιότιτλο (κεντρική ιδέα) της παραγράφου, ο οποίος εμπεριέχεται στη θεματική περίοδο, ή αν αυτή δεν υπάρχει, στο νοηματικό κέντρο της παραγράφου.
5. Εντοπίζω τη νοηματική σχέση της μιας παραγράφου με την άλλη (σύγκριση, αντίθεση, αιτιολόγηση, αίτιο - αποτέλεσμα, , διευκρίνιση, διάζευξη, , προϋπόθεση, συμπέρασμα, έμφαση, κ.ά.).

➤ **Επισημάνσεις για το γλωσσικό και εκφραστικό επίπεδο**

1. Διατηρώ τα κύρια ονόματα, τους επιστημονικούς και τεχνικούς όρους.
2. Εκφράζομαι κυριολεκτικά και όχι μεταφορικά.
3. Αποφεύγω τις απαριθμήσεις, τις βραχυγραφίες, τα αρκτικόλεξα.
4. Δεν αντιγράφω αυτούσια κομμάτια του κειμένου.
5. Όσες λέξεις ή φράσεις του συγγραφέα δεν επιδέχονται ισοδύναμες ή συνώνυμες, τις διατηρώ ως έχουν.
6. Δεν αποδίδω περιληπτικά τα παραδείγματα (μπορώ να γράψω «*εκθέτει σχετικά παραδείγματα*»)
7. Δεν σχολιάζω και δεν κρίνω το περιεχόμενο του κειμένου, έστω κι αν διαφωνώ μ' αυτό.
8. Ανά διαστήματα χρησιμοποιώ εκφράσεις που δηλώνουν τη συνέχεια του κειμένου όπως: *στη συνέχεια, ακολούθως, επιπρόσθετα, συμπερασματικά, καταληκτικά κ.ά.*
9. Τηρώ το όριο των λέξεων με μια απόκλιση 10-15 λέξεων.

➤ **Δόκιμες – Στερεότυπες ενάρξεις περιληπτικού κειμένου**

- Το κείμενο αναφέρεται σε..
- Ο αρθρογράφος – κειμενογράφος αναλύει, επισημαίνει, τονίζει, υποστηρίζει
- Αρχικά,.....
- Επιπλέον, επίσης, επιπρόσθετα.....
- Τέλος.....

➤ **Επισημάνσεις για τις τεχνικές πύκνωσης του αρχικού κειμένου**

1. Παραλείπω όπου μπορώ τους ονοματικούς προσδιορισμούς (Ένας ξένος συγγραφέας = ένας συγγραφέας)
2. Αποδίδω μονολεκτικά τις περιφράσεις (η αμειβαία στήριξη της προσπάθεια του ενός από τον άλλο = αλληλοϋποστήριξη)
3. Αντικαθιστώ τα υπώνυμα από τα υπερώνυμα (οικογένεια, σχολείο, μέσα μαζικής ενημέρωσης, εκκλησία, κράτος = φορείς κοινωνικοποίησης)
4. Απαλείφω δευτερεύουσες πληροφορίες: π.χ. σήμερα τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε λόγω της υπερπληροφόρησης = σήμερα τα παιδιά διαφέρουν.
5. Αντικαθιστώ μια σειρά προτάσεων από την ενέργεια που τις επιγράφει: π.χ. πολλοί αθλητές και αθλήτριες κάνουν αυστηρή δίαιτα, ξυπνούν νωρίς το πρωί και προπονούνται μέχρι αργά το βράδυ = πολλοί αθλητές ακολουθούν αυστηρό πρόγραμμα.

<u>ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</u>		<u>ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</u>
<ol style="list-style-type: none">1. Η σύλληψη του νοηματικού κέντρου (του θέματος) του κειμένου.2. Η επιλογή των σημαντικών ιδεών πληροφοριών του κειμένου.3. Η πληρότητα κατανόησης του κειμένου.4. Η χρήση του κατάλληλου ύφους για τη συγκεκριμένη μορφή κειμένου (πληροφοριακό ύφος).5. Η ικανότητα πύκνωσης του κειμένου με διάφορες τεχνικές (γενίκευση, αναδιατύπωση κ.λ.π.)6. Η ορθή χρήση της γλώσσας στο επίπεδο της ορθογραφίας, της στίξης, της σύνταξης και του λεξιλογίου.7. Η αντικειμενικότητα απέναντι στο συγγραφέα και τις απόψεις του.		<ol style="list-style-type: none">1. Η αδυναμία κατανόησης, η απόκλιση από το νοηματικό κέντρο του κειμένου.2. Η επιλογή δευτερευουσών ιδεών/πληροφοριών σε βάρος των κύριων/σημαντικών.3. Η ατελής (μερική) κατανόηση του κειμένου.4. Η υφολογική μίμηση (η μίμηση του ύφους του συγγραφέα).5. Η υπερβολική αφαίρεση6. Η στείρα μεταφορά λέξεων και φράσεων του αρχικού κειμένου στην περίληψη. Όταν χρησιμοποιούμε αυτούσιες φράσεις ή λέξεις του συγγραφέα είναι προτιμότερο να τις δίνουμε σε εισαγωγικά.7. Οι αποκλίσεις από τους κανόνες της Νεοελληνικής Γραμματικής και του Συντακτικού στην ορθογραφία, στη στίξη, στη σύνταξη και το λεξιλόγιο (επαναλήψεις, έλλειψη ακριβολογίας κ.λ.π.).8. Η άσκηση άμεσης ή έμμεσης κριτικής -σχολιασμού στις ιδέες / πληροφορίες του κειμένου.9. Οι υπεργενικεύσεις.

Ιδιαιτερά κριτικά

Ρήματα που χρησιμοποιούμε στην περίληψη.

Ο συγγραφέας, αρθρογράφος κλπ.:

- 1. Αναφορικής όψης:** διατυπώνει τη γνώμη, προτείνει, δηλώνει, εισηγείται, ανακοινώνει, αναφέρει, μνημονεύει, παραθέτει αυτολεξεί (ένα άλλο κείμενο), σχολιάζει, ερμηνεύει, συζητά (ένα άλλο κείμενο), παρατηρεί, διαπιστώνει, ορίζει με ακρίβεια, προσδιορίζει, καθορίζει, αποσαφηνίζει, διευκρινίζει, επεξηγεί, εξηγεί, αιτιολογεί, ονομάζει, αποκαλεί, χαρακτηρίζει, συγκρίνει, αντιθέτει, αντιπαραθέτει, αντιπαραβάλλει, επιχειρηματολογεί (υπέρ ή κατά), υπερασπίζεται, υποστηρίζει, υπεραμύνεται, συνηγορεί, συμφωνεί με, ταυτίζεται με, δικαιολογεί, ανασκευάζει, απορρίπτει, αντικρούει, αντιτείνει, αντιπροτείνει, τεκμηριώνει, στηρίζει (την άποψη του), αποδεικνύει, δείχνει, κρίνει, αξιολογεί, αποτιμά, διαβεβαιώνει, βεβαιώνει, ισχυρίζεται, αποφαινεται, υποστηρίζει, επιμένει (ότι), προβλέπει, λέει, σημειώνει, τονίζει, επισημαίνει, υπογραμμίζει, πραγματεύεται, εξετάζει, συζητά, ασχολείται (με), αναφέρεται (σε), αναλύει, αναπτύσσει, ορίζει, διαιρεί, τείνουμε, περιγράφει, απαριθμεί, συμπληρώνει, προσθέτει, αφηγείται, διηγείται, αναρωτιέται, απορεί, ρωτά, υποδεικνύει, προτείνει, αντιπροτείνει, συμβουλεύει, συστήνει, απολογείται, εύχεται, εξεγείρεται, αγανακτεί, εκφράζει την έκπληξη του.
- 2. Ποσοτικής όψης:** προσπερνά βιαστικά, με συντομία, αποσιωπά, παραλείπει, δεν αναφέρει/ αναφέρεται, θίγει πλαγίως, έμμεσα, εμφανειακά, εξετάζει διεξοδικά, αναλυτικά, προσεκτικά, συζητά διεξοδικά, ανοίγει – κλείνει – τερματίζει τη συζήτηση, εξαντλεί το θέμα, συμπεραίνει, προσθέτει, υπογραμμίζει, επισημαίνει.
- 3. Μεταγλωσσικής όψης:** επεξηγεί, συγκεκριμενοποιεί (για άλλο κείμενο), παραφράζει (για άλλο κείμενο).
- 4. Διορθωτικής όψης:** τροποποιεί, αλλάζει (τη διατύπωση), διορθώνει (τον εαυτό του/τους συνομιλητές του), ανασκευάζει τα επιχειρήματα, αναιρεί όσα είπε.

- 5. Διαλογικής όψης:** απευθύνει το λόγο, δίνει το λόγο, ζητά το λόγο, παίρνει, υφαρπάζει το λόγο, διεκδικεί το λόγο, παρεμβαίνει, διακόπτει, απαντά, δευτερολογεί, απευθύνεται.
- 6. Οργανωτικής όψης:** αρχίζει, προλογίζει, συνεχίζει, μεταβαίνει (σε άλλο θέμα), παρεκβαίνει, τελειώνει, καταλήγει, συμπεραίνει, ανακεφαλαιώνει. **(Λεξιλόγιο, ιστοσελίδα κόμβος)**

Παράδειγμα περιληπτικής απόδοσης κειμένου

1. Οι δυο λέξεις «διασκέδαση» και «ψυχαγωγία» δεν έχουν ούτε την ίδια ετυμολογική προέλευση ούτε το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο. Η πρώτη προέρχεται από το ρήμα διασκεδάω, και αυτό από το αρχαίο σκεδάννυμι, που σημαίνει διασκορπίζω, στην περίπτωση μας διασκορπίζω τις σκέψεις μου, τις έννοιες της ζωής, τις αφήνω κατά μέρος, τις εξαφανίζω για ένα διάστημα, δεν τις σκέφτομαι. Η δεύτερη λέξη, σύνθετη από τις λέξεις άγω και ψυχή, σημαίνει ότι για ένα διάστημα οδηγώ την ψυχή μου σε κάτι άλλο, σε μια ευχαρίστηση, καλύτερη απ' ό,τι είναι συνήθως στις ώρες της βιοποριστικής εργασίας μου.

2. Ωστόσο στην καθημερινή χρήση διασκέδαση και ψυχαγωγία ταυτίζονται, έχει δηλαδή και η δεύτερη το εννοιολογικό περιεχόμενο της πρώτης. Μ' αυτήν την έννοια, δηλαδή την ίδια, θα νοούμε στο εξής και τη διασκέδαση και την ψυχαγωγία. Όμως θα κάνουμε απ' την αρχή μια διάκριση: θα μιλήσουμε για γνήσια ή θετική διασκέδαση και για διασκέδαση αρνητική ή νόθη.

3. Η διασκέδαση λοιπόν ή η ψυχαγωγία είναι δικαίωμα του ανθρώπου αλλά και ανάγκη. Δεν υπάρχει στον πλανήτη μας ανθρώπινη κοινωνία, όπου οι άνθρωποι να μην έχουν καθιερώσει τρόπους διασκέδασης που να ικανοποιούν αυτή τους την ανάγκη κατά τον ελεύθερο χρόνο τους.

4. Η διασκέδαση των ανθρώπων είναι συνάρτηση του ελεύθερου χρόνου τους και του ποιου του πολιτισμού τους. Ο ελεύθερος χρόνος, ως ποσοτικό μέγεθος, έχει να κάνει με τη συχνότητα και τη διάρκεια των διασκεδάσεων, ενώ το ποιόν του πολιτισμού τους είναι ανάλογο με το είδος των διασκεδάσεων τους. Όποιος έχει χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, ο ακαλλιέργητος, διασκεδάει διαφορετικά από τον καλλιεργημένο: ο πρώτος διασκεδάει βάναυσα και βάρβαρα, προτιμάει τη διασκέδαση που

αποκτηνώνει, ο δεύτερος είναι εκλεκτικός, προτιμάει τη διασκέδαση που ημερώνει, που ευγενίζει, που καλλιεργεί περισσότερο και συμπληρώνει την προσωπικότητα του.

5. Στις ημέρες μας ο ελεύθερος χρόνος έχει πολύ αυξηθεί κυρίως χάρη στην εισβολή και την επικράτηση της μηχανής στη ζωή μας. Είναι επόμενο και η διασκέδαση για το σύγχρονο άνθρωπο να έχει και συχνότητα και διάρκεια μεγαλύτερη απ' ό,τι στο παρελθόν, αν μάλιστα προσθέσουμε και το ότι η ένταση και ο εξοντωτικός ρυθμός της σύγχρονης ζωής των περισσότερων ανθρώπων κάνει και την ανάγκη τους για διασκέδαση μεγαλύτερη.

6. Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι καθημερινής διασκέδασης είναι σήμερα για πολλούς η τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (για τους νέους), τα νυχτερινά κέντρα διασκέδασης. Θεωρούμε ωστόσο ότι κανένας απ' αυτούς τους τρόπους δεν μπορεί να εξασφαλίσει στο σύγχρονο άνθρωπο ψυχική ισορροπία και δυνατότητα ουσιαστικής επικοινωνίας με το συνάνθρωπο του. Άλλωστε ισορροπία ψυχική του ανθρώπου και ουσιαστική επικοινωνία με το συνάνθρωπο του προϋποθέτουν σίγαση των παθών, λεπτά γούστα και ουσιαστική ψυχική επαφή του ανθρώπου με τον άνθρωπο μέσα από την ειλικρινή συζήτηση και την αμοιβαία κατανόηση, πράγματα που κανένας από τους παραπάνω τρόπους διασκέδασης δεν είναι σε θέση να δώσει.

Προεργασία κατά παραγράφους:

- Εντοπίζω τις βασικές λεπτομέρειες της κάθε παραγράφου
- 1. Σύγκριση και ορισμός των εννοιών ψυχαγωγία και διασκέδαση – που διαφέρουν νοηματικά
- 2. Η καθιερωμένη χρήση ταυτίζει το περιεχόμενο των εννοιών ψυχαγωγία και διασκέδαση
- 3. Η διασκέδαση και η ψυχαγωγία είναι απαίτηση του ανθρώπου αλλά και ανάγκη που ισχύει παντού
- 4. Η διασκέδαση καθορίζεται από τον ελεύθερο χρόνο και την ποιότητα του πολιτισμού (που καθορίζουν πόσο συχνά, πόσο και πώς διασκεδάζουν οι άνθρωποι, εκλεπτυσμένα ή βάρβαρα)
- 5. Σήμερα λόγω αύξησης του ελεύθερου χρόνου η διασκέδαση είναι περισσότερο και συχνότερη αλλά και πιο αναγκαία
- 6. Οι συνηθισμένοι τρόποι διασκέδασης σήμερα, που ο συγγραφέας κατακρίνει

Η περίληψη

(ΘΠ) Ο κ. Μπάλτας στο κείμενό του πραγματεύεται το θέμα της διασκέδασης και ψυχαγωγίας στη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου. (1η) Αρχικά αντιπαραβάλλει και ορίζει τις έννοιες ψυχαγωγία και διασκέδαση, (2η) των οποίων όμως η καθιερωμένη χρήση ταυτίζει το περιεχόμενο, πράγμα που αποδέχεται ο συγγραφέας, (3η). Θεωρεί πως η διασκέδαση και ή η ψυχαγωγία είναι απαίτηση του ανθρώπου αλλά και ανάγκη πανανθρώπινη. (4η) Σημειώνει ότι διασκέδαση καθορίζεται από τον ελεύθερο χρόνο και την ποιότητα του εκάστοτε πολιτισμού τους που καθορίζουν πόσο συχνά και πόσο αλλά και πώς διασκεδάζουν οι άνθρωποι, εκλεπτυσμένα ή βάρβαρα. (5η) Πιστεύει πως σήμερα, λόγω αύξησης του ελεύθερου χρόνου, με τη βοήθεια της τεχνολογίας, η διασκέδαση είναι περισσότερη και συχνότερη. (6η) Καταληκτικά κατακρίνει τους πιο συνηθισμένους σύγχρονους τρόπους διασκέδασης.

Ιδιαιτερά μαθητικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Για να μάθει κανείς να γράφει σωστά πάνω σε οποιοδήποτε θέμα, χρειάζεται πρώτα να μάθει πώς γράφεται μια απλή και καλά οργανωμένη παράγραφος.

Κάθε κείμενο αποτελείται από παραγράφους. Παράγραφος είναι το τμήμα του γραπτού κειμένου που αποτελείται συνήθως από περισσότερες της μιας περιόδους και διαθέτει νοηματική αυτοτέλεια και αλληλουχία σε σχέση με το υπόλοιπο κείμενο.

❖ Ο ρόλος της παραγράφου

Με τη χρήση της παραγράφου, επιδιώκεται η αποτελεσματική μεταβίβαση επαρκών πληροφοριών, που φωτίζουν μια πλευρά του ευρύτερου προβληματισμού ενός θέματος. Η παράγραφος αποτελεί μικρογραφία της έκθεσης, τόσο δομικά όσο και λειτουργικά.

❖ Δομή της παραγράφου

Σε κάθε παράγραφο διακρίνουμε τα εξής στοιχεία:

- 1) **Τη θεματική πρόταση**, δηλαδή μια πρόταση που εκφράζει την κυρία ιδέα της παραγράφου, το θέμα.
- 2) **Τις λεπτομέρειες**, δηλαδή τις μερικότερες ιδέες που διασαφηνίζουν και αναπτύσσουν την κύρια ιδέα της παραγράφου.
- 3) **Την κατακλείδα** (μπορεί και να απουσιάζει), όπου γίνεται σύνοψη και ανακεφαλαίωση του θέματος. Όταν υπάρχει, είναι η τελευταία περίοδος της παραγράφου.

❖ Για να είναι καλή μια παράγραφος, πρέπει να έχει:

- 1) **Επαρκή ανάπτυξη**: δηλαδή δεν πρέπει να είναι φτωχή και σύντομη.
- 2) **Ενότητα**: πρέπει δηλαδή να μην περιέχει λεπτομέρειες ασχέτες με την κύρια ιδέα που εκφράζεται με τη θεματική πρόταση.

3) **Αλληλουχία**: οι λεπτομέρειες πρέπει να μπουν σε λογική σειρά.

4) **Συνοχή**: οι λεπτομέρειες, εκτός από τη λογική σειρά, θα πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να μη δημιουργούνται χάσματα στα νοήματα.

Η συνοχή εξασφαλίζεται:

- με τη λογική και φυσική σειρά των λέξεων
- με τις κατάλληλες μεταβατικές λέξεις ή φράσεις
- με παράλειψη μιας λέξης ή φράσης που ήδη αναφέρθηκε
- με αντικατάσταση μιας λέξης με αντωνυμία, επίρρημα ή άλλη συνώνυμη λέξη.

❖ Τρόποι έναρξης μιας θεματικής πρότασης

- «Λίγοι θα διαφωνήσουν με την άποψη ότι...»
- «Είναι γνωστό ότι...»
- «Δεν υπάρχει αμφιβολία..»
- «Είναι κοινός τόπος..»
- «Θα ήταν πλάνη, αν υποστήριζε κανείς ότι...»
- «Είναι γεγονός ότι...»
- «Είναι σαφές ότι...»
- «Αν ευρύνουμε την παρατήρησή μας...»
- «Κοινοτοπία τείνει να αποτελέσει η άποψη...»
- «Είναι ευρύτατα εδραιωμένη η άποψη....»
- «Δύσκολο, αν όχι αδύνατο, θα ήταν να ανατεθεί κανείς στην άποψη...»
- «Ελάχιστοι θα μπορούσαν να αρνηθούν ότι ..»
- «Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι...»
- «Κατά κοινή ομολογία...»
- «Υποστηρίζεται συχνά ότι...»
- «Λέγεται συχνά ότι...»

❖ Ενδεικτικοί τρόποι έναρξης της περιόδου κατακλείδας

- «Αβίαστα, λοιπόν, συνάγεται το συμπέρασμα...»
- «Συνοψίζοντας μπορούμε να επισημάνουμε...»
- «Γίνεται, επομένης, εύκολα αντιληπτό...»
- «Εύκολα, λοιπόν, μπορεί ο καθένας να συμπεραίνει...»
- «Από τη μέχρι τώρα αποδεικτική διαδικασία γίνεται φανερό...»
- «Εύκολα, λοιπόν, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα...»
- «Συμπερασματικά, έχει καταστεί σαφές...»

❖ Γενικές Παρατηρήσεις

- Η θεματική περίοδος συνήθως βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου, αλλά μπορεί να τοποθετείται και σ' άλλα σημεία της, ακόμα και στο τέλος.
- Η θεματική περίοδος πρέπει να διατυπώνει με σαφήνεια το θέμα και με τρόπο που να ελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.
- Η κατακλείδα δεν είναι πάντα απαραίτητη σε μια παράγραφο, μπορεί δηλαδή και να παραλείπεται.

Παράδειγμα ανάπτυξης παραγράφου:

Τις τελευταίες δεκαετίες η τεχνολογική πρόοδος έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις. Συνεχώς καινούργια προϊόντα της βιομηχανίας φιλοδοξούν να καταστήσουν τη ζωή μας άνετη και ευχάριστη και πάνω σ' αυτή την πρόοδο ολόκληρη η ανθρωπότητα στηρίζει την ευτυχία της. Ποιος μπορεί να εναντιωθεί στην ανάπτυξη και ποιος μπορεί να σκεφθεί ότι δεν πρέπει να προοδεύει η επιστήμη και η τεχνολογία; Όμως ήδη από τις αρχές του περασμένου αιώνα έχει αρχίσει να γίνεται ορατός ο κίνδυνος καταστροφής του περιβάλλοντος από την αλόγιστη ανάπτυξη της βιομηχανίας, που είναι ο εκφραστής της εφαρμοσμένης τεχνολογίας. Ο αέρας, οι θάλασσες ρυπαίνονται ανεπανόρθωτα, ενώ τα δάση αφανίζονται. Αποτέλεσμα όλων αυτών, αλλά και πολλών άλλων, είναι να καταστρέφεται σταθερά η ζώνη του όζοντος, που προστατεύει όλους τους ζώντες οργανισμούς από την υπεριώδη ακτινοβολία.

❖ Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Για την ανάπτυξη μιας παραγράφου πρώτιστα απαιτείται η συγκέντρωση επαρκούς και έγκυρου υλικού, με το οποίο θα υποστηριχθεί πειστικά η θεματική περίοδος. Στη διαδικασία της παραγραφοποίησης δεν πρέπει να υπάρχει αυτοσχεδιασμός αλλά προσχεδιασμός, εξασφάλιση αξιόλογων λεπτομερειών και μέριμνα για τη διάρθρωση - δομή τους. Η κάθε θεματική περίοδος αναπτύσσεται ανάλογα με την πρόθεση του συντάκτη, το σκοπό για τον οποίο γράφει.

Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι-μέθοδοι ανάπτυξης μιας παραγράφου είναι:

A) Με παράδειγμα

Έτσι αναπτύσσεται μια θεματική πρόταση ή περίοδος, αν το περιεχόμενό της χρειάζεται διευκρίνιση. Τα παραδείγματα λαμβάνονται από την καθημερινή ζωή, την προσωπική εμπειρία, τη φαντασία, την ιστορία.

«Αρχικά πρέπει να πούμε ότι με τον όρο άγχος ή ανησυχία προσδιορίζουμε το επίπεδο συναισθηματικών εκδηλώσεων του ατόμου, οι οποίες συνδέονται με μελλοντικές ενοχλητικές καταστάσεις. Υπάρχουν άτομα επιρρεπή στην εκδήλωση άγχους και άτομα που δεν επηρεάζονται εύκολα από αυτό, τα λεγόμενα «ψύχραιμα» άτομα. Υπάρχουν, επίσης, περιπτώσεις εκδήλωσης μεγάλου βαθμού άγχους και περιπτώσεις απλής εκδήλωσης άγχους».
(Χρ. Φράγκος, Ψυχοπαιδαγωγική (1977) σ. 241)

B) Με σύγκριση και αντίθεση

Επισημαίνουμε τις ομοιότητες ή τις διαφορές ανάμεσα σε δύο πρόσωπα, φαινόμενα, ιδέες, θεσμούς, που μας υποδεικνύει η θεματική πρόταση.

«Το οικογενειακά οργανωμένο σπίτι ήταν από αιώνες το κέντρο όπου (με κοινωνική αναγνώριση και προστασία) ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες της ζωής του ανθρώπου: όχι μόνον ο έρωτας και η τεκνογονία, η αγωγή των παιδιών και η ψυχαγωγία της «συντροφιάς», αλλά και το μαγείρεμα, το νοικοκύρεμα και η περίθαλψη στην αρρώστια και στα γηρατειά. Όλα αυτά τα αγαθά άλλοτε δεν μπορούσε να τα αποκτήσει και να τα εξασφαλίσει κανείς παρά με το γάμο και τη σύσταση οικογένειας. Σήμερα στις «εξελιγμένες» κοινωνίες τα πράγματα έχουν αλλάξει ριζικά. Οι πιο πολλές από τις ανάγκες που αναφέραμε ικανοποιούνται χωρίς την οικογένεια».
(Ε. Παπανούτσος)

Γ) Με αιτιολόγηση

Με τον τρόπο αυτό αναπτύσσεται η θεματική πρόταση, όταν μας παρακινεί να ρωτήσουμε «γιατί».

«Σήμερα, στις πόλεις καμιά επιχείρηση και κανένα μεγάλο ή και μικρό κατάστημα δεν πετυχαίνει χωρίς την διαφήμιση, ώστε παρά τις αιτιάσεις των οικονομολόγων και των κοινωνιολόγων, η διαφήμιση δοκίμασε μια άνευ προηγουμένου νίκη σε όλες τις χώρες της ελεύθερης οικονομίας. Στην οικονομία μας κυριαρχεί ο ελεύθερος οικονομικός συναγωνισμός. Κανένας, βεβαίως, δεν μπορεί ν' αρνηθεί αυτή την οικονομικοκοινωνική μορφή, επομένως, το θέλει ή δεν το θέλει, θα πρέπει να δεχτεί και τη διαφήμιση. Μόνο σε μια διδακτορική πολιτεία μπορεί να μην υπάρχει η διαφήμιση των εμπορευμάτων, γιατί εκεί κατευθύνεται η χρήση των πραγμάτων, εκεί ορίζονται όσο και ό,τι θα ξοδευτεί, θα αγοραστεί και ως ποιο βαθμό και ως ποιο σημείο».

(Ι. Ν. Ξηροτύρης)

Δ) Με ορισμό

Με ορισμό αναπτύσσεται η θεματική πρόταση, όταν το περιεχόμενό της υποβάλλει στον αναγνώστη την πιθανή ερώτηση «τι είναι;» «τι εννοεί μ' αυτό;».

Με τον ορισμό παραθέτουμε τα ουσιώδη γνωρίσματα μιας έννοιας.

Δομή ορισμού

Σε κάθε παράγραφο ορισμού υπάρχουν κατά κανόνα:

α) η οριστέα έννοια (Ο.Ε)

πρόκειται για την έννοια που ορίζεται στην παράγραφο και αυτή δηλώνεται συνήθως στη θεματική περίοδο,

β) η έννοια γένους (Ε.Γ)

πρόκειται για την ευρύτερη κατηγορία εννοιών με τα ίδια χαρακτηριστικά γνωρίσματα, στην οποία ανήκει η οριστέα έννοια,

γ) η ειδοποιός διαφορά (Ε.Δ)

πρόκειται για τα στοιχεία εκείνα, που διαφοροποιούν την οριστέα έννοια από κάθε άλλη που ανήκει στο ίδιο γένος εννοιών

«Αλλοτριώση σημαίνει αποξένωση του ατόμου από ένα αντικείμενο. Αυτό το αντικείμενο μπορεί να είναι και ο ίδιος ο εαυτός του. Κατά τη μαρξιστική αντίληψη, ο άνθρωπος αποξενώνεται από την εργασία του και τα προϊόντα της, λόγω των παραγωγικών σχέσεων που υπάρχουν στον καπιταλισμό, δηλαδή το γεγονός ότι τα μέσα παραγωγής ανήκουν σε άλλον και όχι σ' αυτόν που παράγει το έργο. Αυτό κατ' επέκταση οδηγεί στην αποξένωση του ανθρώπου από τη φύση αλλά και από τον ίδιο του τον εαυτό».

(Αθ.Κ.Κιτσάκης)

Ε) Με διαίρεση

Στην περίπτωση αυτή η θεματική πρόταση είναι διατυπωμένη έτσι που να αποκαλύπτει τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται ένα αντικείμενο ή μια ιδέα.

Στη διαίρεση αναλύουμε ένα όλο (γένος) στα μέρη του (είδη) με βάση κάποιο ουσιώδες γνώρισμα (διαιρετική βάση). Στις λεπτομέρειες σχολιάζονται όλα τα είδη που δηλώνονται στη θεματική πρόταση.

Συστατικά στοιχεία διαίρεσης

➤ **Η διαιρετέα έννοια**

Η βασική ιδέα

➤ **Η διαιρετική βάση**

Το κοινό γνώρισμα των ειδών που θα προκύψουν

➤ **Τα μέρη της διαίρεσης**

Τα είδη που προκύπτουν από τη διαίρεση

«Η δημοσιογραφία με βάση το περιεχόμενό της μπορεί να διακριθεί σε ειδησεογραφική και ερμηνευτική. Η πρώτη ασχολείται ειδικά με την αναγραφή ειδήσεων, δηλαδή ανακοινώνει τα γεγονότα που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο και επηρεάζουν τη ζωή του. Η δεύτερη ως άρθρο, σχόλιο, χρονογράφημα, γελοιογραφία, ερμηνεύει και σχολιάζει τα γεγονότα και τις ειδήσεις».

ΣΤ) Με αίτια-αποτελέσματα

Στη θεματική πρόταση αναφέρεται η αιτία, ενώ τα αποτελέσματα – οι συνέπειες αναπτύσσονται στις λεπτομέρειες.

«Η ανισοτιμία άντρα και γυναίκας στο πλαίσιο της οικογένειας έχει στις μέρες μας καταλυτικές επιπτώσεις, εφόσον η γυναίκα διεκδικεί ίσα δικαιώματα χωρίς να εισακούεται. Η σύγκρουση του αντρόγυνου είναι αναπόφευκτη. Οι διαμάχες και ο ανταγωνισμός δηλητηριάζουν την καθημερινή ζωή. Ο αλληλοσεβασμός, η στοργή και η αλληλοκατανόηση παραχωρούν σιγά - σιγά τη θέση τους στην εχθρότητα, στη μνησικακία, και τελικά στην αδιαφορία. Όσον αφορά τους θεατές αυτής της «μάχης», τα παιδιά, αποκτούν όλο και περισσότερα ψυχικά τραύματα, ενώ πολύ συχνά διαμορφώνουν προβληματική συμπεριφορά. Είναι τα τραγικά θύματα της ανωριμότητας των γονιών τους».

(Ν. Φράγκος)

Ζ) Με αναλογία

Αν η θεματική πρόταση είναι διατυπωμένη ως παρομοίωση ή μεταφορά, τότε αναπτύσσεται με αναλογία, δηλαδή με μια εκτεταμένη παρομοίωση.

«Είναι γνωστή η καχυποψία των τυράννων που βέβαια οφείλεται στους τρόπους και τα μέσα που χρησιμοποιούν για να παραμείνουν στην εξουσία. Έτσι ο βασιλιάς του πόντου Μιθριδάτης, επειδή φοβόταν μήπως δηλητηριαστεί, έπαιρνε μικρές ποσότητες αρχικά δηλητηρίου και αργότερα μεγαλύτερες, για να εθιστεί ο οργανισμός του στη λήψη του δηλητηρίου. Την τακτική του Μιθριδάτη φαίνεται να εφαρμόζουν τα αυταρχικά καθεστώτα. Πρόσπαθούν σιγά - σιγά να στερήσουν από τους πολίτες τη δυνατότητα αμφισβήτησης, διαφωνίας και γενικότερα κάθε αναστρεπτικής σκέψης. Έτσι το άτομο, όταν δέχεται σταδιακά τις συνέπειες της υποταγής, ανελευθερίας, εθίζεται σε μια γενικότερη κατάσταση αποχαύνωσης και μοιρολατρίας. Κατά συνέπεια μπορούμε να ισχυριστούμε ότι «μιθριδατίστηκε» πολιτικά το σύνολο της κοινωνίας ώστε να μην αντιδρά στο δηλητήριο της εξουσίας». (Αργ.Ματακιάς)

Η) Με συνδυασμό μεθόδων

Στην πράξη σπάνια συναντούμε μονάχα ένα τρόπο ανάπτυξης. Συνήθως χρησιμοποιούμε συνδυασμό από δύο ή και περισσότερους τρόπους. Όταν π.χ. χρησιμοποιούμε τη μέθοδο του ορισμού, μπορεί να χρειαστεί συγχρόνως να δικαιολογήσουμε μια κρίση μας, να διευκρινίσουμε μια έννοια με ένα παράδειγμα κτλ. Αυτός ο συνδυασμός μεθόδων φαίνεται στο επόμενο παράδειγμα.

«Η προπαγάνδα είναι πολιτική, κοινωνική, εμπορική. Είναι το σκληρό σφυροκόπημα που επιδιώκει να επιβάλλει ένα προϊόν οποιασδήποτε μορφής. Αυτό το προϊόν μπορεί να είναι μια πίστη, μια κοινωνική οργάνωση, ένα πολιτικό καθεστώς ή ένα είδος της καθημερινής χρήσης. Όλοι οι τρόποι της επικοινωνίας έχουν επιστρατευθεί για να υπηρετήσουν την προπαγάνδα. Ο άμεσος λόγος, το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, η τηλεόραση, το τυπωμένο χαρτί, περιοδικό, εφημερίδα, βιβλίο».
(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος)

ΑΣΚΗΣΗ

Να εντοπίσετε τον τρόπο / τρόπους ανάπτυξης των παρακάτω παραγράφων:

1. Στην έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα τονίζεται ότι η διά βίου εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες, που αποτελούν διαφορετικά είδη μάθησης: 1. Μαθαίνω πώς να αποκτώ τη γνώση, συνδυάζοντας ικανοποιητικά μια ευρύτατη γενική παιδεία με τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα.
2. Μαθαίνω να ενεργώ με τέτοιον τρόπο, ώστε να αποκτώ όχι μόνο επαγγελματική κατάρτιση αλλά και γενικότερα τη δυνατότητα να αντιμετωπίζω διάφορες καταστάσεις και να εργάζομαι αρμονικά σε ομάδες.
3. Μαθαίνω να συμβιώνω, κατανοώντας τους άλλους και έχοντας επίγνωση των κοινωνικών αλληλεξαρτήσεων -συμβάλλοντας στην πραγματοποίηση κοινών δράσεων και στη διευθέτηση των συγκρούσεων-, με σεβασμό στις αξίες του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης.
4. Μαθαίνω να ζω με τέτοιον τρόπο, ώστε να αναπτύσσω την προσωπικότητά μου και να μπορώ να ενεργώ με μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη κρίση και προσωπική υπευθυνότητα. Για τον λόγο αυτόν η εκπαίδευση δεν πρέπει να παραμελεί την ανάπτυξη των ατομικών δυνατοτήτων, τη μνήμη, τη λογική κρίση, την αίσθηση του ωραίου, τις φυσικές ικανότητες του ατόμου και τη δεξιότητα της επικοινωνίας, με παράλληλη ευαισθησία στη χρήση της μητρικής γλώσσας.
5. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η τηλεργασία μπορεί να οριστεί ως η μορφή εργασίας που εκτελείται από ένα άτομο κυρίως ή σε ένα σημαντικό μέρος της, σε τοποθεσίες εκτός του παραδοσιακού εργασιακού χώρου, για έναν εργοδότη ή πελάτη, και η οποία περιλαμβάνει τη χρήση των τηλεπικοινωνιών και προηγμένων τεχνολογιών πληροφόρησης ως ένα ουσιαστικό και κεντρικό χαρακτηριστικό της εργασίας. Οι δύο βασικοί τρόποι τηλεργασίας είναι είτε κάποιος να είναι υπάλληλος σε έναν

εργοδότη είτε ελεύθερος επαγγελματίας. Στην πρώτη περίπτωση, ο εργαζόμενος είναι μόνιμα συνδεδεμένος με το δίκτυο των εργοδοτών, η εργασιακή του ζωή είναι πολύ περισσότερο ελεγχόμενη μέσω της τεχνολογίας και έχει πολύ λιγότερη ευελιξία ως προς τον τρόπο που θα οργανώσει τον εργάσιμο χρόνο του. Στη δεύτερη περίπτωση, ο εργαζόμενος είναι πολύ περισσότερο ελεύθερος να καθορίσει τον ρυθμό εργασίας του εκτελώντας την εργασία του στον προσωπικό του υπολογιστή και συνδεδεμένος μόνο, όταν είναι απαραίτητο, με το δίκτυο της επιχείρησης, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά επαγγέλματα.

6. (ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2001 – Β' ΛΥΚΕΙΟΥ)
7. Αξιοπρόσεκτες, επίσης, είναι και οι επιπτώσεις αυτής της νέας αίσθησης του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρατηρείται π.χ. δυσκολία συγκέντρωσης της προσοχής των παιδιών, όπως και υπερβολική κινητικότητα, αφού η καθημερινή ζωή δεν συμβαδίζει με το ρυθμό της τηλεοπτικής εικόνας. Πολύ φυσικό είναι να θεωρείται ανιαρό το σχολικό μάθημα, όπως και ο διάλογος στην οικογένεια, που τώρα έχει αντιπάλους τα κανάλια με τα ελκυστικά τους προγράμματα. Ας μην παραλείψουμε και τις ταινίες του Σαββατόβραδου, οι οποίες έχουν στοιχίσει σε πλήθος παιδιών την απουσία από τον κυριακάτικο εκκλησιασμό ή από το οικογενειακό τραπέζι.
8. (ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2003 – Β' ΛΥΚΕΙΟΥ)
9. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος του πρωινού καθ' όλη τη διάρκεια τις προετοιμασίας του μαθητή για τις εξετάσεις. Ένα πλήρες πρωινό αυξάνει τη διάθεση και την ενέργεια του παιδιού, για να αντεπεξέλθει τις δυσκολίες του διαβάσματος και των άλλων υποχρεώσεων τις ημέρας. Επιπλέον, μειώνει το αίσθημα τις πείνας κατά τις μεσημεριανές ώρες, γεγονός που αποτρέπει την υπερκατανάλωση φαγητού το μεσημέρι, κάτι που θα προκαλούσε υπνηλία και μείωση τις απόδοσης του μαθητή.
10. Χαρακτηρολογικά οι άνθρωποι μπορούν να μοιραστούν σε δύο κατηγορίες: στους «ανθρώπους του ναι» και τους «ανθρώπους του όχι». Οι πρώτοι, όταν προκαλούνται να εκδηλωθούν (με μιαν απάντηση, κίνηση ή προσφορά, με τη στάση τους απέναντι σ' ένα αίτημα ή σ' ένα αντιλεγόμενο

θέμα), αυθόρμητα συμπεριφέρονται θετικά, έστω και αν αργότερα, άμα καλοσκεφτούν και ζυγίσουν πιο ψύχραιμα τα δεδομένα, νικηθούν από τις αμφιβολίες (τις θεωρητικές) ή τις δυσκολίες (τις πρακτικές) και αναθεωρήσουν την αρχική τους τοποθέτηση. Το «ναι» έρχεται εύκολα και τις περισσότερες φορές στο στόμα τους: «ω, βέβαια γίνεται», «μάλιστα, δεν αποκλείεται», «δε σας υπόσχομαι, αλλά θα προσπαθήσω», «θα το ξαναδώ, ελπίζω να το πετύχω», «συμφωνώ, έχει και αυτή η άποψη την αλήθεια της» κ.ο.κ. Αντίθετα, οι άνθρωποι της άλλης κατηγορίας αρχίζουν πάντα με το «όχι», η άρνηση είναι κατά κανόνα η πρώτη αντίδρασή τους, ακόμα και όταν έπειτα από ψυχραιμότερη κρίση ή επιγενέστερη συμπάθεια φανούν υποχωρητικοί. Αυτοί ξεκινούν αρνητικά: «αδύνατον, δε γίνεται», «αποκλείεται, μην το συζητείτε», «έχω την εντελώς αντίθετη γνώμη», «μη ματαιοπονείτε, χαμένος ο κόπος», «δεν είναι πολλές οι αλήθειες, αλλά μία» κ.ο.κ. Νομίζει κανείς ότι, στην κάθε περίπτωση, έχει να κάνει με ένα εντελώς διαφορετικό ψυχικό κλίμα. Εκεί αιθρία, ανοιχτός ορίζοντας, κάτι το μαλακό και το λείο. Εδώ συννεφιά, κλεισούρα, κάτι το σκληρό και το τραχύ.

Ιδιαιτεράματα

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ
ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ

Β ΛΥΚΕΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΙδίατεΡαμφοηματα.gr

ΛΑΚΩΝΙΚΟΤΗΤΑ

Λακωνικότητα: είναι μορφή γλωσσικής επικοινωνίας με βασικά χαρακτηριστικά την απλότητα, τη λιτότητα, τη συντομία ως προς τους τρόπους εκφοράς του λόγου και συγχρόνως την ακρίβεια και την περιεκτικότητα ως προς το περιεχόμενο των νοημάτων του.

Προϋποθέσεις λακωνικότητας

1. **Ευρύτητα γνώσεων.**
2. **Φιλοσοφική και θεωρητική κατάρτιση.**
3. **Πνευματικές αρετές:** πνευματική εγρήγορση και ετοιμότητα, παρατηρητικότητα, ευφυΐα, κριτική ικανότητα κλπ

Αίτια και επιπτώσεις στην επικοινωνία και στη ζωή

Αίτια

1. Κατά την αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων η λακωνικότητα εκφράζει μια συγκεκριμένη φιλοσοφική αντίληψη για τη ζωή, τους ανθρώπους και τα πράγματα.
2. Ο χαρακτήρας του ομιλητή – η ηθική και αισθητική του συγκρότηση
3. Η πνευματική συγκρότηση και η γενική παιδεία του ομιλητή, δηλαδή το σύνολο των πνευματικών του

4. Η πρόθεση του ομιλητή να προσδώσει στο λόγο του το κύρος, που εξασφαλίζει η χρήση λιτών εκφραστικών μέσων.
5. Η οικονομία χρόνου.

Επιπτώσεις

1. Ο λακωνικός τρόπος έκφρασης συνιστά έντονη και επίπονη διανοητική άσκηση
2. Ο λακωνικός λόγος διαθέτει πλήθος χαρακτηριστικών: αποφθεγματικότητα, κύρος, αμεσότητα, περιεκτικότητα, κυριολεξία, συντομία.
3. Ο ανθρώπινος νους οδηγείται ευκολότερα στην ουσία των πραγμάτων και στην επίλυση των προβλημάτων
4. Σε λακωνικές εκφράσεις συνοψίζεται, με τρόπο απόλυτο και γενικό, η γνώση και η συσσωρευμένη πείρα από τα ιστορικά γεγονότα αλλά και από τα επεισόδια της καθημερινής ζωής.
5. Η συγκεντρωμένη εμπειρία και η σοφία ανθρώπων και λαών μορφοποιείται και **καλλιτεχνικά** μέσα σε συγκεκριμένα είδη λιτού και αποφθεγματικού λόγου
6. Ο ρόλος της λακωνικότητας είναι (και) **παιδευτικός**: ασκεί το νου, καλλιεργεί ποικίλες πνευματικές αρετές, οξύνει την κριτική ικανότητα.

**Η συντόμευση του λόγου στη σύγχρονη πραγματικότητα
ως απουσία στοχασμού: αίτια και επιπτώσεις**

Ο λόγος της εποχής μας περιορίζεται στη δήλωση των απολύτως αναγκαίων σχέσεων, στην τυπική έκφραση συναισθημάτων, στις στερεότυπες εκφράσεις, στα συνθήματα κάθε είδους. Ο λόγος είναι αφαιρετικός και ατελής χωρίς, ταυτόχρονα, να είναι δηλωτικός, μεστός και ουσιώδης.

Αίτια

1. **Η πολύμορφη κρίση στις ανθρώπινες σχέσεις, που αποτυπώνεται και στη μορφή της επικοινωνίας.**
2. **Η μηχανοποίηση-αυτοματοποίηση της σύγχρονης ζωής**
3. **Το (γενικότερο) υλιστικό και αντιπνευματικό κλίμα της σύγχρονης εποχής.**
4. **Η πολυμορφία και η πολυπλοκότητα της σύγχρονης ζωής, ο καταγισμός μηνυμάτων, πληροφοριών και ερεθισμάτων υποχρεώνουν τον άνθρωπο στη συντόμευση του λόγου του**
5. **Η προσωπική ευθύνη.** Ο άνθρωπος των σύγχρονων κοινωνιών, παράγει έναν λόγο πρόχειρο, αυτοματικό, ατελή.

Συμπερασματικά, θα υποστηρίζαμε ότι η γλώσσα, ως θεσμός κοινωνικός (μαζί με πολλούς άλλους) αποτυπώνει και εκφράζει τις επιτεύξεις και τις ανάγκες της. Συνεπώς, η σημερινή γλωσσική έκφραση δεν είναι παρά η απεικόνιση της σύγχρονης κοινωνίας, μιας κοινωνίας σε πολύπλευρη κρίση.

Συνέπειες-επιπτώσεις

1. Η συντόμευση του λόγου είναι ανασχετικός παράγοντας για την επικοινωνία: δυσχεραίνει την αναλυτική σκέψη, περιορίζει την πηγαία έκφραση των συναισθημάτων.
2. Η πρόχειρη και απλοποιημένη εκφορά του λόγου, στην πραγματικότητα, καταργεί την πολυπλοκότητα και τη συνθετότητα της σκέψης-του στοχασμού.
3. Ο σύντομος και μη προσεγμένος λόγος αποξενώνει τις λέξεις από το περιεχόμενό τους, από το νόημά τους
4. Η επικοινωνία, υπό τις συνθήκες αυτές, γίνεται τυπική, επιδερμική

Ο λόγος των Λακώνων και ο λόγος των Νεοελλήνων

Η λακωνικότητα, όπως ορίστηκε παραπάνω και όπως την αντιλαμβάνονταν οι αρχαίοι Έλληνες ήταν μία από τις τελειότερες μορφές γλωσσικής έκφρασης: ήταν Γνώση, Σοφία, Επιστήμη, Φιλοσοφία, Αισθητική. Έδειχνε σεβασμό στη γλώσσα, απέδιδε στην κάθε λέξη το νόημα και τις σημασίες της, προσδίδοντας στο λόγο πληρότητα και αμεσότητα.

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Η εκρηκτική και αλματώδης ανάπτυξη των επιστημονικών γνώσεων και της τεχνολογίας τις τελευταίες δεκαετίες επαναπροσδιόρισε την ιεράρχηση των θεμελίων του πολιτισμού. Η σπουδαιότητα της μηχανής, στις αρχές της βιομηχανικής επανάστασης, παραχωρεί σήμερα τη θέση της στην πρωταρχικότητα της πληροφορίας. Ένα πολύπλοκο δίκτυο παραγωγής και μετάδοσης πληροφοριών στηρίζει και διαμορφώνει το σύγχρονο κόσμο σε όλα του τα επίπεδα.

Παράλληλα, η ανάγκη για πληροφόρηση και επικοινωνία αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την κοινωνική οντότητα των ανθρώπων.

Έτσι, δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι τα Μέσα Ενημέρωσης εισβάλλουν ολοένα και περισσότερο στη σύγχρονη ζωή.

Το σύνολο του ελεύθερου χρόνου διεκδικείται από τον τύπο, το ραδιόφωνο, την τηλεόραση. Ιδιαίτερα η τελευταία, συνδυάζοντας ήχο και εικόνα, παρέχει τη δυνατότητα μιας πιο άμεσης επαφής με τα γεγονότα.

A. Θετικές επιπτώσεις των Μ.Μ.Ε.

1. Ο πολίτης-τηλεθεατής μπορεί να συμμετέχει στην πολιτική ζωή:
 - ενημέρωση για το τι συμβαίνει στον κόσμο
 - απευθείας επαφή με την πραγματικότητα.

Η συνεχής ενημέρωση αποτελεί σημαντικό εφόδιο για κάθε άτομο που επιθυμεί να είναι ενεργός μέτοχος στα γεγονότα, που θέλει να ακολουθεί το ρυθμό της ζωής.

2. Οξύνουν τις νοητικές δυνάμεις του ανθρώπου· φαντασία, σκέψη, κρίση.
3. Τα μορφωτικά μηνύματα έχουν αυξημένη αποτελεσματικότητα καθώς προσεγγίζουν ένα πλατύ κοινό·
4. Συντελούν στην απόκτηση και στον πλουτισμό των γνώσεων.
5. Συμβάλλουν στην επαφή και επικοινωνία μεταξύ των λαών → ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων και πλουτισμός του κάθε πολιτισμού. Αλληλογνωριμία και αλληλοσεβασμός.
6. Αποτελούν φορέα διακίνησης ιδεών

B. Αρνητικές επιδράσεις των Μ.Μ.Ε.

1. Συχνά, δεν εξυπηρετούν την αντικειμενικότητα, αλλά γίνονται όργανα εξυπηρέτησης πολιτικών ή οικονομικών συμφερόντων.
2. Δημιουργούν τον κίνδυνο μαζικής πνευματικής αλλοτρίωσης
3. Επιβάλλουν ιδέες και αντιλήψεις. Προβάλλουν συγκεκριμένα πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς.
4. Επιχειρούν να παθητικοποιήσουν το άτομο, να το μετατρέψουν σε άκριτο δέκτη των μηνυμάτων τους.
5. Πνευματική οκνηρία και αδράνεια των ανθρώπων.
6. Ιδιαίτερα η τηλεόραση αντικαθιστά την ουσιαστική ανθρώπινη επαφή.

Παιδιά και τηλεόραση:

1. Ενισχύει την παθητικότητα τους.
2. Το παιδί δεν παίζει πραγματικά· απλώς αντιγράφει τους υπερήρωες της τηλεόρασης.
3. Μπαίνουν στον κόσμο της βίας και τη βιώνουν.
4. Οι διανοητικές τους δυνάμεις εξασθενούν.
5. Προβολή ενός χυδαίου «σεξισμού» και παράλληλα της βίας και της επιθετικότητας.

Γ. Προϋποθέσεις σωστής λειτουργίας των Μ.Μ.Ε.

1. Οικονομική και πολιτική ανεξαρτητοποίηση των Μέσων Ενημέρωσης από οποιοδήποτε κύκλο συμφερόντων
2. Να συνειδητοποιήσει ο δημοσιογράφος το ρόλο και την ευθύνη του, να κατανοήσει ότι ασκεί λειτούργημα, να είναι ηθικά ακέραιος, έντιμος, συνεπής.
3. Σεβασμός στο δικαίωμα του πολίτη για έγκυρη, σωστή, αντικειμενική ενημέρωση. Σεβασμός στην αξιοπρέπεια, την ευαισθησία, την προσωπικότητα του πολίτη.
4. Διασυνδέσεις με υπεύθυνες πηγές που θα μεταβιβάζουν έγκαιρα και αντικειμενικά τις πληροφορίες.

5. Υποστήριξη από το κράτος: αφού, για να λειτουργήσουν σωστά τα Μέσα Ενημέρωσης απαιτείται υποστήριξη από το κράτος, αλλά και ανεξαρτησία απ' αυτό.
6. Παράλληλα, η στάση του ατόμου απέναντι στα μηνύματα που δέχεται από τα Μέσα Ενημέρωσης πρέπει να είναι κριτική.
7. Απαλλαγή από προκαταλήψεις, αυθεντίες και πολιτικούς φανατισμούς.

Ιδιαιτεράματα.ο.οι

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Η εκρηκτική πρόοδος της τεχνολογίας, στη σημερινή εποχή, επέφερε επανάσταση στην πληροφόρηση, που σε συνδυασμό με την έμφυτη ψυχική ανάγκη του ανθρώπου να ενημερώνεται για ό,τι συμβαίνει στον γύρο του κόσμου, δικαιολογούν την εισβολή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην καθημερινή ζωή.

Η δύναμη της πληροφόρησης είναι απέραντη και ακαταμέτρητη· διαφωτίζει, καθοδηγεί, διαμορφώνει την κοινή γνώμη, δεισδύει στις συνειδήσεις των ανθρώπων και τις κατευθύνει.

Ωστόσο, παρά τον καθοριστικό ρόλο τους, τα Μ.Μ.Ε. συχνά δεν προσφέρουν αντικειμενική πληροφόρηση, αλλά παρασύρονται σε μια συστηματική παραπληροφόρηση.

Αίτια

- i. Τα Μ.Μ.Ε. ελέγχονται από οικονομικά και πολιτικά ισχυρούς, των οποίων τα συμφέροντα εξυπηρετούν
- ii. Επιδίδονται στη μετάδοση αναληθών, εντυπωσιακών πληροφοριών
- iii. Στο κυνήγι της είδησης η ταχύτητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο.
- iv. Στα Μ.Μ.Ε. υπηρετούν άτομα (οι δημοσιογράφοι) που προβάλλουν και την προσωπική τους γνώμη για την πραγματικότητα.

Συνέπειες

- i. Παραπλάνηση του κοινού, παραβίαση του δικαιώματός του για σωστή και αντικειμενική ενημέρωση.
- ii. Η πληροφόρηση καταντά δημαγωγία
- iii. Αποσταθεροποίηση της δημοκρατίας.
- iv. Δρουν καταστρεπτικά για την ομαλότητα τόσο της προσωπικής, όσο και της ευρύτερης κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Αντιμετώπιση

- i. Ανεξαρτησία των Μ.Μ.Ε., απαλλαγή τους από κομματικά και οικονομικά συμφέροντα. Αμερόληπτη και αντικειμενική μετάδοση των πληροφοριών.
- ii. Υψηλότητα ατόμων ευσυνείδητων και υπεύθυνων με επαγγελματική ακεραιότητα Σεβασμός στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου.
- iii. Η στάση του ατόμου απέναντι στα Μ.Μ.Ε. και τις πληροφορίες πρέπει να είναι κριτική

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Προπαγάνδα είναι η ιδιοτελής, εσκεμμένη και συστηματοποιημένη επιδίωξη ενός ατόμου ή μιας ομάδας να ελέγξει τη στάση άλλων ατόμων ή ομάδων με τη χρήση κάθε δυνατού μέσου επικοινωνίας και με σκοπό την πρόκληση της επιθυμητής συμπεριφοράς του. Η προπαγάνδα μπορεί να είναι πολιτική, εμπορική, κοινωνική, αφού το προϊόν που επιδιώκει να επιβάλλει μπορεί να είναι από ένα πολιτικό καθεστώς μέχρι ένα είδος καθημερινής χρήσης.

Όλοι οι τρόποι της σύγχρονης επικοινωνίας έχουν επιστρατευθεί για να υπηρετήσουν την προπαγάνδα· η προπαγάνδα στηρίζεται στην επανάληψη· πρέπει ο ελάχιστος χρόνος που απομένει από την καθημερινότητα να γεμίσει από ένα σύνθημα, έτσι που το άτομο να μην έχει πια τη δυνατότητα να συλλογιστεί μόνο του με τον εαυτό του και για τον εαυτό του.

Η σύγχρονη προπαγάνδα βασίζεται στην επιστημονική έρευνα, καθορίζει την πορεία της με βάση τις γνώσεις της για τα άτομα, γνωρίζει δηλαδή την ψυχολογία της μάζας, τις ανάγκες, τις αδυναμίες της.

Εκείνο που αποδεικνύει ακριβώς τον επιστημονικό της χαρακτήρα είναι η καταμέτρηση των αποτελεσμάτων της. Σίγουρο, λοιπόν, είναι ότι η προπαγάνδα σήμερα δε γίνεται τυχαία.

ΤΥΠΟΣ

Πρόκειται για την τυπογραφία και γενικότερα τη δημοσιογραφία στο σύνολό της: το σύνολο των εφημερίδων και περιοδικών μαζί με τους δημοσιογράφους, τους τυπογράφους, αλλά και τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται. Προστίθενται σε αυτά η λειτουργία και η εξουσία που ασκούν στην κοινή γνώμη οι εφημερίδες και τα περιοδικά.

Σημασία του τύπου

1. Πολιτική

1. Ελέγχει τη βουλευτική εξουσία
2. Ελέγχει την εκτελεστική εξουσία
3. Ελέγχει τη δικαστική εξουσία
4. Γνωστοποιεί πολιτικά προγράμματα

2. Κοινωνική

1. Κοινωνικοποιεί – προβάλλει πρότυπα κοινωνικά
2. Προάγει την επικοινωνία των ανθρώπων μεταξύ τους.
3. Αμβλύνει το αίσθημα της μοναξιάς
4. Ενημερώνει για προβλήματα κοινωνικής παθογένειας

3. Μορφωτική

1. Μεταδίδει γνώσεις
2. Ενημερώνει για θέματα πολιτισμού
3. Παρουσιάζει πολυφωνία απόψεων

4. Αποσαφηνίζει πτυχές του σύγχρονου κόσμου, προτείνει πρακτικές

4. Οικονομική

1. Ενημερώνει για εξελίξεις σε επίπεδο επαγγελμάτων
2. Εκλαϊκεύει οικονομικά θέματα
3. Ενημερώνει αποτελεσματικά για προϊόντα βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου.

Ιδιαίτερα μαθηματα.gr

ΤΥΠΟΣ & ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βασικές Αρχές της Δημοκρατίας & η συμβολή του Τύπου

- Η αρχή που εμπνέει τη δημοκρατική σκέψη είναι η ελευθερία, η αυτόνομη δράση, η ικανότητα των πολιτών να αποφασίζουν ελεύθερα.
- Το ουσιαδέστερο συστατικό της δημοκρατίας, το κύριο περιεχόμενό της είναι η διαφάνεια της εξουσίας και η αρχή της δημοσιότητας. Η διακυβέρνηση κατευθύνεται και ελέγχεται από το λαό
- Ο τύπος ελέγχει τη βουλευτική αλλά και την εκτελεστική εξουσία. Καθιστά τους πολίτες κυρίαρχους στην πολιτική ζωή, αφού ενημερώνει για όσα συμβαίνουν, προκειμένου να αναλαμβάνει δράση.
- Η δημοκρατία στηρίζεται στον ενεργό πολίτη, τον πεπαιδευμένο, τον έχοντα κριτική σκέψη, τον πνευματικά ελεύθερο. Βασίζεται στο ότι όλοι οι πολίτες μπορούν και πρέπει να αποφασίζουν για όλα. Δε χρειάζεται να είναι ειδικοί, ειδήμονες με επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις.
- Ο τύπος με με διαφορετικές γνώμες και θέσεις, αποβαίνει σε φορέα διακίνησης ιδεών
- Η δημοκρατία θεμελιώνεται μέσα σε μια κοινωνία εμφορούμενη από ιδεώδη, αξίες και ήθος.

Προϋποθέσεις σωστής λειτουργίας του Τύπου

- να είναι αντικειμενικός
- να μην υπηρετεί οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα
- να υπάρχει ελευθερία και δημοκρατία
- να πληρούνται οι αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας
- να υπάρχει κριτική στάση από την πλευρά των δεικτών.

Αρνητικές εκφάνσεις του Τύπου & αντίστοιχα αποτελέσματα

- τα ηλεκτρονικά κατευθύνουν, χειραγωγούν, διαμορφώνουν την κοινή γνώμη.
- ελέγχουν και κατευθύνουν τον τρόπο σκέψης των σύγχρονων ανθρώπων.
- η προπαγάνδα ιδεολογιών και στρατηγικών, διαμορφώνουν άβουλους αναγνώστες
- Εφημερίδες και περιοδικά στρατεύονται σε κομματικά και οικονομικά συμφέροντα
- στηρίζουν ή καλύπτουν διεφθαρμένους πολιτικούς ή οικονομικούς παράγοντες και για τη διασφάλιση κέρδους και δόξας
- η κινδυνολογία και ο πανικός απομακρύνουν τους αναγνώστες από την ανάληψη πολιτικών και κοινωνικών ευθυνών.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ

Το Διαδίκτυο είναι το παγκόσμιο δίκτυο όπου είναι συνδεδεμένα χιλιάδες μικρότερα και μεγαλύτερα δίκτυα απ' όλο τον κόσμο. Συνδεόμενα αυτά τα δίκτυα μεταξύ τους σχηματίζεται το Διαδίκτυο, που συχνά ονομάζεται Δίκτυο ή λεωφόρος των επικοινωνιών ή Κυβερνοχώρος.

Θετικά – Ωφέλειες από την υπεύθυνη χρήση των Η/Υ

- Διεύρυνση γνώσης/ Πληροφορίες
- πρόσβαση στη γνώση (μηχανές αναζήτησης, εγκυκλοπαίδειες, βιβλιογραφία)
- Γνωριμία – επικοινωνία λαών – απαλλαγή από στερεότυπα, προκαταλήψεις — καλλιέργεια διεθνιστικού πνεύματος.
- Διεύρυνση της δημοκρατίας – ελεύθερη έκφραση και διακίνηση ιδεών
- Προώθηση διαδικασίας μάθησης στο σχολείο (οπτικοακουστικά συστήματα και εποπτικά μέσα).
- Ψυχαγωγία – διασκέδαση (ηλεκτρονικά παιχνίδια).
- Εξοικονόμηση ελεύθερου χρόνου.
- Διευκόλυνση επικοινωνίας (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) – Διάλογος – πολυφωνία, πλουραλισμός απόψεων – διεύρυνση δημοκρατίας.

- Χρησιμοποίηση Η/Υ στις επιχειρήσεις – βελτίωση συνθηκών εργασίας και αύξηση παραγωγής – αύξηση ελεύθερου χρόνου.
- Τηλεργασία – τηλεπικοινωνία – τηλεϊατρική – τηλεεκπαίδευση

Αρνητικά – κίνδυνοι από την αλόγιστη χρήση των Η/Υ

- Παραπληροφόρηση – προπαγάνδα – ανεξέλεγκτες / διαστρεβλωμένες πληροφορίες / ειδήσεις. Πνευματική αδράνεια, στασιμότητα, αλλά και σύγχυση – αποπροσανατολισμός.
- Απομάκρυνση απ' το βιβλίο και την προσωπική επικοινωνία. Αποδυνάμωση αναλυτικού, αλλά και προφορικού λόγου.
- Εξοικείωση με ηλεκτρονικό τρόπο εκφοράς του λόγου (συντομογραφίες, σύμβολα, λατινικοί χαρακτήρες – greeklish).
- Πνευματική μονομέρεια – επικράτηση τεχνοκρατίας και εξειδίκευσης.
- Ηλεκτρονική ψυχαγωγία – εγκλωβισμός σε μια εικονική πραγματικότητα.
- Άγχος των ανθρώπων να προσαρμοστούν στους γρήγορους ρυθμούς εξέλιξης των Η/Υ.
- Ψευδαίσθηση επικοινωνίας, ψυχαγωγίας, αίσθημα ανικανοποίητου.
- Κρίση διαπροσωπικών σχέσεων – Αποξένωση, αδιαφορία, τυποποίηση σχέσεων.

- Κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας – συρρίκνωση της σημασίας των άλλων εθνικών γλωσσών
- Ανεξέλεγκτη δράση κυκλωμάτων παράνομης και αντικοινωνικής συμπεριφοράς (παιδεραστία, πορνεία, κ.τ.λ.).
- Παραβίαση προσωπικών δεδομένων.

Ιδιαιτερομαθηματα.gr

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ: είναι η συστηματική προσπάθεια του ανθρώπου για την άνοδο του βιοτικού του επιπέδου. Πρόκειται, δηλαδή για μια σκόπιμη σωματική και πνευματική απασχόληση με σκοπό την παραγωγή υλικών, πνευματικών και ηθικών αγαθών, με τα οποία ο άνθρωπος ικανοποιεί τις ανάγκες του.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το ρήμα *εργάζομαι*, που σημαίνει ασκώ κάποιο επάγγελμα.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: έργο, ενέργεια, δουλειά, ασχολία, απασχόληση.

ΑΝΤΩΝΥΜΑ: αεργία, ανεργία, φυγοπονία.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: είναι η κύρια και μόνιμη εργασία που κάνει κάποιος, από την οποία εξασφαλίζει τα απαραίτητα αγαθά.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το ρήμα *επαγγέλλομαι* (*επί + αγγέλλομαι*), που σημαίνει καταγίνομαι, ασχολούμαι με κάτι.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: επιτηδεύμα, ασχολία, εργασία, δουλειά.

ΑΝΕΡΓΙΑ: είναι η αδυναμία εξεύρεσης κάποιας εργασίας και ένταξης του ατόμου στις παραγωγικές δραστηριότητες της κοινωνίας. Από την άλλη πλευρά, η αεργία σε αντίθεση με την ανεργία είναι η εθελούσια αποχή από την εργασία.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το επίθετο *άνεργος*.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: αναδουλειά, φυγοπονία, απραξία.

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ:

1. στην αρχαιότητα η εργασία θεωρούταν πηγή ευημερίας και υψηλής κοινωνικής εκτίμησης. Ο Ησίοδος αναφέρει «η εργασία δεν είναι ντροπή, αντίθετα η σκηνή είναι ντροπή».
2. διάφορες θεότητες επίσης ήταν προστάτιδες της εργασίας (Ήφαιστος, Δήμητρα, Αθηνά).
3. Η οικουμενική διακήρυξη του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου στο άρθρο 23 αναφέρει «κάθε άτομο έχει δικαίωμα εργασίας, ελεύθερης εκλογής της εργασίας του, δίκαιων και ικανοποιητικών όρων εργασίας και προστασίας κατά της ανεργίας».

Η ΑΞΙΑ-ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- *Εξασφαλίζει την οικονομική ανεξαρτησία του ανθρώπου-επιτρέπει την ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών του ατόμου και τον καθιστά ανεξάρτητο, απαλλαγμένο από κάθε άγχος επιβίωσης.*

- Συντελεί στην αξιοποίηση των δημιουργικών ικανοτήτων του ανθρώπου- εξασφαλίζει την ικανοποίηση του, τη συναισθηματική πληρότητα και τη χαρά της δημιουργίας.
- Αναπτύσσει πνευματικές δεξιότητες του ατόμου- η καθημερινή ανάγκη επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με την εργασία διευρύνει την αντίληψη, καλλιεργεί τον προβληματισμό, την κριτική σκέψη και προάγει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα.
- Συμβάλλει στην κοινωνική καταξίωση και αναγνώριση- δίνει τη δυνατότητα στο άτομο να προσφέρει έργο στο κοινωνικό σύνολο, κερδίζοντας κοινωνική αποδοχή, καταξίωση και εκτίμηση των συνανθρώπων.
- Βελτιώνει και προωθεί τις επιστημονικές γνώσεις, τις επιστήμες, τις τέχνες, τα γράμματα.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

- Η λανθασμένη επιλογή του επαγγέλματος- λόγω της απουσίας οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού, καθιστά τον άνθρωπο δυστυχισμένο ον.

- Η έξαρση της ανεργίας- οδηγεί το άτομο σε υποαπασχόληση και ετεροαπασχόληση, με αποτέλεσμα να στερείται τη χαρά της δημιουργίας.
- Η μηχανοποίηση της εργασίας και ο αυξημένος καταμερισμός καθιστούν την εργασία καταναγκαστική- η τυποποίηση δηλαδή της εργασίας αδρανοποιούν το πνεύμα και προκαλούν πλήξη και ανία.

Ιδιαιτεράματα.σφ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

I. ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. Είναι αυτά στα οποία υπάρχει εξάρτηση ανάμεσα στο εργαζόμενο άτομο και στον εργοδότη.

II. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. Είναι τα επαγγέλματα που δεν ανήκουν σε εξαρτημένη σχέση, αλλά ασκούνται από επιστήμονες (γιατρούς, δικηγόρους, συμβολαιογράφους, μηχανικούς) ή επαγγελματίες που δεν ανήκουν στον υπαλληλικό κλάδο.

III. ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΙΚΑ. Τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται στη μυϊκή λειτουργία.

IV. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ. Τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται στη λειτουργία και όξυνση του νου.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Προσωπικές επιθυμίες και επιδιώξεις- έμφυτες κλίσεις και ικανότητες του ατόμου.
- Συνθήκες εργασίας- το ωράριο, το κλίμα, η κοινωνική ασφάλιση, η υγιεινή, ο ελεύθερος χρόνος.
- Οικονομικές απολαβές- που επιτρέπουν στο άτομο την οικονομική ανεξαρτησία.
- Κοινωνικό κύρος που παρέχει στο κάθε άτομο.
- Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο πλαίσιο του σχολείου.
- Οικογενειακή επαγγελματική παράδοση.
- Ανάγκες της αγοράς εργασίας και παραγωγής.
- Επίδραση που ασκεί το κοινωνικό περιβάλλον.
- Κοινωνικά στερεότυπα- αναφορικά με την χειρωνακτική και πνευματική εργασία.
- Επαγγελματικά πρότυπα μέσω των Μ.Μ.Ε- τα πρότυπα αυτά συνδέονται τις περισσότερες φορές με τους χώρους του θεάματος και της διαφήμισης.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Οικογένεια- Κάποιοι γονείς προσπαθούν να επιβάλλουν στα παιδιά τους τις προσωπικές τους επιλογές.
- Έλλειψη αυτογνωσίας-Κάποιοι νέοι αγνοούν τις ικανότητες τους και υπερεκτιμούν τα προσόντα τους, με συνέπεια την επιλογή επαγγέλματος χωρίς τα κατάλληλα εφόδια.
- Έλλειψη κατάλληλου επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Άγνοια και προκαταλήψεις γύρω από κάθε επάγγελμα.
- Διάκριση των επαγγελμάτων σε «κατώτερα» και «ανώτερα».

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Επαγγελματικός προσανατολισμός είναι η συστηματική και πάνω σε επιστημονικές βάσεις στηριγμένη βοήθεια που πρέπει να παρέχουμε στο άτομο, για να γνωρίσει τον εαυτό του, ώστε, ξέροντας και τις απαιτήσεις που προβάλλουν τα διάφορα επαγγέλματα, να αποφασίσει μόνο του ποιο επάγγελμα του ταιριάζει και να προετοιμαστεί γι' αυτό.

Αλ. Καρανικόλας

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

- Ενημερώνει για τα υπάρχοντα επαγγέλματα, τις απαιτήσεις τους, τον τρόπο άσκησής τους.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις προοπτικές που παρέχουν και τις θέσεις εργασίας που τους αντιστοιχούν
- Βοηθά τους νέους να ανακαλύψουν τις κλίσεις τους και τις δυνατότητές τους

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Οι γονείς εμφυσούν την αξία της εργατικότητας δραστηριοποιώντας το νέο
- βοηθά το παιδί να ανακαλύψει τον εαυτό του, να συνειδητοποιήσει τις κλίσεις του, να τις καλλιεργήσει και να επιλέξει το επάγγελμα που το εκφράζει.

ΣΧΟΛΕΙΟ

- Μέσω των ομαδικών παιχνιδιών και των εργασιών συμβάλλει, στη δημιουργικότητα και τη δραστηριοποίησή του.

- Με τα πρότυπα, τις συμβουλές, τις αξίες βοηθά σημαντικά στην ορθή επαγγελματική επιλογή.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Οφείλουν:

- Να εμφυσήσουν στους νέους την αγάπη για την εργασία, με το να τους παρέχουν ερεθίσματα
- Να προωθούν ιδέες και αξίες, κοινωνικά μηνύματα
- Να καλλιεργούν το σεβασμό για τον πολιτισμό και τα ηθικοπνευματικά ιδεώδη

ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Μπορούν:

- να δώσουν κίνητρα για δραστηριοποίηση, διαμορφώνοντας έτσι, δραστήριους, φιλεργούς, πρόθυμους και ενεργούς νέους.
- Υλοποιήσουν προγράμματα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης
- Εφαρμόσουν πολιτικές εκσυγχρονισμού της περιφέρειας, του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, του τουρισμού, τομέων που προσφέρουν πολλές θέσεις εργασίας.

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης

- να εξυγιάνουν την κοινωνία μέσω των κοινωφελών προγραμμάτων τους,
- να προωθήσουν ανάλογες στάσεις ζωής και αξίες
- να παρέχουν θέσεις εργασίας

ΙδίαίτεΡαμαθηματα.gr

ΓΥΝΑΙΚΑ & ΟΙΚΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η οικιακή εργασία της γυναίκας θεωρείται συνήθως ως αυτονόητη προσφορά και δεν αναγνωρίζεται από όλους η αξία της.

Αμειβόμενη Οικιακή Εργασία

ΥΠΕΡ

- Αίτημα ρεαλιστικό.
- Η γυναίκα καταβάλλει επίπονο έργο σε καθημερινή βάση.
- Αποτελεί πολύτιμη υπηρεσία.
- Οικιακές βοηθοί αμείβονται για τις σπιτικές δουλειές.
- Δικαίωση γυναίκας και προσφοράς της, που δυστυχώς θεωρείται αυτονόητη και δεδομένη. Αναγνώριση προσφοράς της από την κοινωνία. Αίσθημα ικανοποίησης.
- Οικονομική ανεξαρτησία, χειραφέτηση, υγιής ψυχισμός – περιορισμός συμπλεγμάτων κατωτερότητας.
- Αποδυνάμωση στερεοτύπων περί μειωτικών και μη εργασιών.

ΚΑΤΑ

- Η υλοποίηση της πρότασης προσκρούει στην αδυναμία του κράτους να ορίσει αντικειμενικά κριτήρια αποτίμησης της οικιακής εργασίας (ωράριο, αντικείμενο εργασίας, παραγωγικότητα, προσόντα).

- Η οικιακή εργασία είναι προσφορά – φροντίδα οικείων προσώπων. Δεν είναι απλή υπηρεσία. Δεν μπορεί να κοστολογηθεί.
- Σε κάθε γυναίκα που απασχολείται αποκλειστικά σε οικιακές εργασίες, ανήκει ένα μέρος του εισοδήματος του συζύγου, ή κάθε εργαζόμενου μέλους της οικογένειας, τουλάχιστον, τόσο, όσο θα δαπανούσε για μια οικιακή βοηθό.
- Σε επίπεδο κρατικής μέριμνας κρίνεται απαραίτητη η συνταξιοδότηση της γυναίκας, στα πλαίσια της κοινωνικής πρόνοιας.

Η αναγκαιότητα για κατανομή της οικιακής εργασίας στα μέλη της οικογένειας

- Περιορισμός μόχθου γυναίκας.
- Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου. Ενασχόληση με εξωοικογενειακές δραστηριότητες.
- Ποιοτική συμβολή στη διαπαιδαγώγηση και την ανατροφή των παιδιών.
- Αναβάθμιση και διεύρυνση του ρόλου της γυναίκας.
- Έμπρακτη έκφραση σεβασμού στο ρόλο της και τις ανάγκες της.
- Υπευθυνότητα όλων των μελών της οικογένειας.
- Ουσιαστικοποίηση συντροφικότητας, ισοτιμίας φύλων, συνεργασίας και αλληλοβοήθειας.

Διάκριση επαγγελμάτων σε ανδρικά και γυναικεία

Ο διαχωρισμός των επαγγελμάτων σε ανδρικά και γυναικεία έχει περιοριστεί σημαντικά σήμερα, χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει και ότι έχει εξαφανιστεί.

Παράγοντες διάκρισης

- A) Στη βιολογική διαφορά των δύο φύλων σε σωματική δύναμη και οργανική αντοχή.
- B) Σε στερεότυπα και προκαταλήψεις περί ρόλων και θέσεων στην κοινωνική και πολιτική ζωή.
- Γ) Στη λαθεμένη αντίληψη περί περιορισμένης αποδοτικότητας των γυναικών
- Δ) Στην ανεπαρκή μετεκπαίδευση και επιμόρφωση που δε χωρά στο γυναικείο ωράριο και τις γυναικείες υποχρεώσεις.
- E) Στην ελλιπή κρατική προστασία της γυναίκας σε περίπτωση αδυναμίας παροχής εργασίας
- ΣΤ) Στην ύπαρξη αμειβόμενων και μη εργασιών (οικιακά).

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΘΕΣΕΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

- Η διάκριση αυτή αντίκειται στα δικαιώματα των γυναικών και στη συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος για εργασία και της ισοτιμίας στην αμοιβή.
- Τα περισσότερα γνωστά επαγγέλματα μπορούν εξίσου να ασκούνται από άντρα ή γυναίκα.

- Η διαφοροποιημένη καταλληλότητα των δύο φύλων σε ειδικές εργασίες για το καθένα, δε δικαιολογεί την ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων.
- Η εξομοίωση των ασχολιών της γυναίκας και του άντρα δε συνεπιφέρει αυτόματα εξίσωση.

ΙδίαίτεΡαμαθηματα.σφ

ΑΝΕΡΓΙΑ

Η ανεργία παραπέμπει στην ακούσια αργία των ανθρώπων που δύνανται να προσφέρουν την εργασία τους έναντι ημερομισθίου – μισθού ή οποιουδήποτε άλλου τρόπου αμοιβής, εξαιτίας της έλλειψης θέσεων εργασίας.

Μορφές

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ

- A) Κυκλική ή δομική:** προέρχεται από τη μειωμένη ζήτηση αγαθών ή υπηρεσιών με άμεση συνέπεια τη μείωση των θέσεων εργασίας.
- B) Διαρθρωτική:** ζήτηση ειδικευμένων εργατικών χεριών, χωρίς όμως αντίστοιχη προσφορά
- Γ) Δημογραφική:** επηρεάζεται από την αύξηση του πληθυσμού.
- Δ) Εποχιακή:** εξαρτάται από φυσικούς παράγοντες, τις κλιματικές συνθήκες ενός τόπου, τις εποχές του έτους.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΟΡΦΗ

- A) Υποαπασχόληση:** όταν ο εργαζόμενος δεν απασχολείται πλήρως (40 ώρες εβδομαδιαίως) ούτε αμείβεται πλήρως.

- Β) Αδήλωτη:** ο εργαζόμενος εργάζεται χωρίς παροχές σε επικίνδυνες ή ανθυγιεινές συνθήκες με μικρότερο από το νόμιμο ημερομίσθιο και με μεγαλύτερο ωράριο.
- Γ) Ετεροαπασχόληση:** ο εργαζόμενος εργάζεται σε διαφορετικό επάγγελμα από εκείνο στο οποίο ειδικεύτηκε.

Αίτια Ανεργίας

ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Η εξέλιξη της τεχνολογίας που μειώνει τον απαιτούμενο χρόνο της ανθρώπινης εργασίας, η αυτοματοποίηση της παραγωγής
2. Έλλειψη σωστού εθνικού προγραμματισμού που συνίσταται στον υπερκορεσμό συγκεκριμένων επαγγελματικών κλάδων
3. Το υψηλό χρονικά όριο συνταξιοδότησης, η πολυθεσία

ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Η διεθνής οικονομική ύφεση
2. Η έλλειψη οικονομικών κινήτρων από την αγορά
3. Η υποβαθμισμένη ελληνική οικονομία, η ανυπαρξία βιομηχανικών κλάδων
4. Η βιομηχανία χαρακτηρίζεται από έλλειψη ανταγωνιστικότητας, ένα μέρος της εγχώριας κατανάλωσης καλύπτεται από θέσεις εργασίας ξένων.

5. Έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας της κρατικής μηχανής

ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Ο υπερσυγκεντρωτισμός στα αστικά κέντρα
2. Τα κοινωνικά στερεότυπα για επαγγελματικό προσανατολισμό.

ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Κρίση δημοκρατίας.

ΣΕ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Κρίση εκπαιδευτικού συστήματος. Η εκπαίδευση επικεντρώνεται στην απόκτηση πτυχίου και όχι στην επαγγελματική αποκατάσταση και την οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας.
2. Η ανεπάρκεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης – ανεπαρκείς από πλευράς εφοδίων και κατάρτισης εργαζόμενοι.

Συνέπειες

ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Πολλαπλά οικονομικά προβλήματα για τον άνεργο, αν όχι αδυναμία επιβίωσης, τουλάχιστον αδυναμία βίωσης αξιοπρεπούς ζωής.
2. άνθιση των φαινομένων της παραοικονομίας και της αδήλωτης εργασίας.

ΣΕ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ – ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Ο άνεργος νιώθει ανίκανος, μη δημιουργικός, βάρος για την οικογένειά του και τον κοινωνικό του περίγυρο. Βιώνει συναισθήματα μειονεξίας, κατωτερότητας, αισθάνεται αδικημένος
2. Ο άνεργος βιώνει συναισθήματα απογοήτευσης. Τα όνειρά του, οι φιλοδοξίες του διαψεύδονται.

ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Αντιμετωπίζει την κοινωνική αποδοκιμασία και απόρριψη. Αντιμετωπίζεται ως ξένο σώμα από την κοινωνία, εφόσον δεν παράγει έργο, δε συμμετέχει στην αναπτυξιακή της πορεία.

ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Μετανάστευση πολλών ανέργων στο εξωτερικό για την αναζήτηση καλύτερων ευκαιριών με ταυτόχρονη αποκοπή από τους δεσμούς με τη μητέρα πατρίδα.

Τρόποι Αντιμετώπισης

1. Εξάλειψη πολυθεσίας από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.
2. Καλύτερη προσαρμογή της προσφοράς εργασίας με τη ζήτηση.
3. Να διαχωριστεί η μόρφωση από το επάγγελμα και να αμβλυνθεί το χάσμα μεταξύ χειρωνακτικής και πνευματικής εργασίας, σε ό,τι αφορά την κοινωνική τους αναγνώριση.
4. Να καταστεί ανταγωνιστική η ελληνική οικονομία, να αυξηθούν οι εξαγωγές και να μειωθούν οι εισαγωγές.
5. Εκσυγχρονισμός διοικητικών λειτουργιών, βελτίωση ποιότητας προϊόντων (συσσκευασία – διαφοροποίηση).
6. Ανακατανομή εθνικού εισοδήματος προς όφελος των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων.
 - Αξιοποίηση κοινοτικών κονδυλίων σε επενδυτικές δραστηριότητες, κατασκευές έργων υποδομής και κοινής ωφέλειας.

- Εκσυγχρονισμός εκπαίδευσης ως προς την αναβάθμιση της τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης, ως προς τη συνεχή επιμόρφωση σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις.
7. Μείωση ορίου ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση και εβδομαδιαίου ωραρίου εργασίας.

Ιδίαίτερα μαθηματα. gr

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται εκείνα που εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης και προσαρμογής στο κοινωνικό περιβάλλον εξαιτίας σωματικών, ψυχολογικών, διανοητικών και συναισθηματικών εμποδίων και δυσκολιών.

Κοινωνική αντιμετώπιση

Η θέση των ατόμων αυτών στην κοινωνία προσδιορίζεται από τους εξής παράγοντες:

1. Η αντιμετώπιση-μεταχείριση των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες εξαρτάται από τις τρέχουσες φιλοσοφικές, ηθικές και κοινωνικές αντιλήψεις και στάσεις.
2. Από τις επιστημονικές εξελίξεις, ιδιαίτερα στους τομείς της ιατρικής, της ψυχιατρικής, της ψυχανάλυσης, της γενετικής αλλά και της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας.
3. Από την οικονομική πορεία ενός τόπου, τις κοινωνικές και οικονομικές δομές.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και οι άλλοι διεθνείς οργανισμοί καθώς και κάθε δημοκρατική κοινωνία προβλέπουν για τα άτομα αυτά:

- Την άμεση σύνδεση των ειδικών προβλημάτων και των αναγκών, που λόγω της τους θέσης αντιμετωπίζουν, με τα **Ανθρώπινα δικαιώματα**.
- Την αναγνώριση της ιδιαιτερότητας-διαφορετικότητάς τους, η οποία με κανέναν τρόπο δεν θα πρέπει να επιτρέπει, να συγχωρεί ή να καθιερώνει σχέσεις ανισότητας και διακρίσεων εις βάρος τους.
- Τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας, τόσο για τα άτομα αυτά όσο και για τις οικογένειές τους (οικονομικές διευκολύνσεις, προνόμια, παροχές, επιδόματα, επιμελημένη κοινωνική ασφάλιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη...).
- Την αναγκαία εξειδικευμένη επιστημονική, ιατρική και ιατροφαρμακευτική συνδρομή για κάθε είδος αναπηρίας.
- Η παροχή ευκαιριών στην ποιότητα ζωής, στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην απασχόληση και την εργασία, στην πρόνοια, στον πολιτισμό, στην επιστήμη, στον αθλητισμό, στην ενημέρωση, στο αξιοπρεπές περιβάλλον, στην ψυχαγωγία, στην υγεία
- Πλήρη συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής, ανάλογα με τις δυνατότητες ή τις ανάγκες τους.

- Την επίδειξη ειλικρινούς ενδιαφέροντος και αλληλεγγύης απέναντι στα άτομα αυτά, κατανόησης της διαφορετικότητάς τους και προσπάθεια εξυπηρέτησης των αναγκών τους.
- **Και κάτι άλλο εξίσου σημαντικό.** Η στάση των άλλων ανθρώπων απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν θα πρέπει να αγνοεί και αυτήν την παράμετρο: η υγεια-αρτιμέλεια δεν είναι ισόβιο προνόμιο για κανένα άνθρωπο: εύκολα μπορεί να κινδυνεύσει και να κλονιστεί, πρόσωρινά ή μόνιμα, και ο μέχρι πρότινος εύρωστος και υγιής να μεταπέσει στην κατάσταση του ευάλωτου, του ανήμπορου, του ανάπηρου.

Η σημερινή κατάσταση

Έτσι οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες:

1. Βιώνουν την κοινωνική απομόνωση, την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό (με διάφορες μορφές: από τον εγκλεισμό σε απαράδεκτα ασυλα και τη στέρηση των στοιχειωδών αγαθών αξιοπρεπούς διαβίωσης μέχρι τη χλεύη και την ειρωνεία).
2. Βιώνουν τις οδυνηρές επιπτώσεις της ανεργίας και του αναλφαριθτισμού.
3. Εισηράπτουν την κοινωνική αναλγησία και την κρατική, συχνά, αδιαφορία

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Ο ρατσισμός είναι μία πολιτική πρακτική διακρίσεων. Βασίζεται στο δόγμα της ανωτερότητας μιας φυλής ή μιας εθνικής ή κοινωνικής ομάδας και την καλλιεργημένη αντίληψη των μελών της, ότι οφείλουν να περιφρουρήσουν την αμιγή σύσταση, την καθαρότητα της ομάδας τους, καθώς και τον κυριαρχικό τους ρόλο έναντι των υπόλοιπων φυλετικών, εθνικών και κοινωνικών ομάδων, που θεωρούνται κατώτερες.

Ετυμολογία: η λέξη ρατσισμός προέρχεται από το ιταλικό «razza», που πιθανά προήλθε από το αραβικό ras το οποίο σημαίνει «προέλευση, αρχή».

Είδη-μορφές

α. Σε σχέση με τους λαούς

Φυλετικός: Βιάκριση των λαών με κριτήριο το χρώμα (λευκοί-μαύροι- ερυθρόδερμοι-κιτρινόχρωμοι) ή με κριτήριο τη φυλετική καταγωγή (π.χ. η Άρια φυλή με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: ξανθή, γαλιανά μάτια, ρωμαλέο σώμα - Εβραίοι: λαός σημιτικής καταγωγής)

Εθνικός: Διάκριση των ανθρώπων με κριτήριο την εθνική καταγωγή (π.χ. το γερμανικό έθνος πίστευε (1940) ότι είναι ανώτερο από τα άλλα, διεκήρυσσε ότι «για να γίνει καλύτερος ο

κόσμος επιβάλλεται το ανώτερο έθνος να κυριαρχήσει στα κατώτερα». Σε αυτή την αντίληψη στηρίχθηκε το κίνημα του ναζισμού.

Θρησκευτικός: Διάκριση των ανθρώπων με κριτήριο το θρησκευτικό δόγμα (π.χ. Χριστιανοί-Μουσουλμάνοι, Ορθόδοξοι-Καθολικοί, Καθολικοί-Προτεστάντες κ.ά.).

Πολιτισμικός: Διάκριση των λαών με κριτήριο το πολιτιστικό επίπεδο (π.χ. ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού έναντι του ανατολικού, ανωτερότητα των δυτικών κρατών έναντι των ανατολικών και ιδίως έναντι του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου", δηλαδή των υπανάπτυκτων χωρών).

β. Σε σχέση με ομάδες

Κοινωνικός- οικονομικός:

Διάκριση των ανθρώπων με βάση συγκεκριμένα κριτήρια:

- την κοινωνική- οικονομική κατάσταση (πλούσιοι-φτωχοί-απόκληροι)
- τη μόρφωση (μόρφωμένοι-αμόρφωτοι, εγγράμματοι-αγράμματοι)
- το φύλο: σεξισμός (γυναίκες-άνδρες)
- το επάγγελμα (χειρώνακτες-χειρωνακτικά επαγγέλματα, επιστήμονες, πνευματικοί άνθρωποι, επαγγέλματα γραφείου)
- τη σωματική ή νοητική ικανότητα (αρτιμελείς-ανάπηροι, άνθρωποι με ειδικές ανάγκες)

- την υγεία, τις συνήθειες, τη σεξουαλική συμπεριφορά (π.χ. φορείς του AIDS, ναρκομανείς, ομοφυλόφιλοι)
- την εμφάνιση, όταν αυτή δε συμβαδίζει ή αποκλίνει πολύ από τα παραδεκτά πρότυπα.

Πολιτικός:

Διάκριση των ανθρώπων με κριτήριο την πολιτική ιδεολογία και την ένταξη σε κάποιο κόμμα ή τις πολιτικές αντιλήψεις

Πνευματικός:

- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του ατόμου, η αμάθεια, η ημιμάθεια (εύκολα χειραγωγείται).
- Η άμβλυνση της κριτικής σκέψης και ικανότητας (αδυναμία κριτικής θεώρησης των γεγονότων, μειωμένη ικανότητα επεξεργασίας, ανάλυσης και σύνθεσης των δεδομένων, τυποποιημένη σκέψη).
- Η αντιανθρωπιστική και μονοπολιτισμική παιδεία, η οποία διαπλάθει άτομα ανάμεσα να αναπτύξουν πνεύμα ανεκτικότητας.
- Η ελλιπής ή κατευθυνόμενη πληροφόρηση από τους φορείς ενημέρωσης σχετικά με την πολιτισμική πρόοδο της ανθρωπότητας και τις τρέχουσες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις.
- Η διαίωνα προκαταλήψεων, αυθαίρετων χαρακτηρισμών και γενικεύσεων που διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα .
- Οι επιστημονικοφανείς απόπειρες διαφόρων επιστημόνων να προσδώσουν βιολογικό χαρακτήρα σε κοινωνικές ανισότητες.

Ψυχολογικά

- Συμπλέγματα ανωτερότητας και προσωπικής υπεροχής, ματαιοδοξία της διάκρισης και της ισχύος που χαρακτηρίζουν τους ανθρώπους έναντι άλλων μελών του ίδιου κοινωνικού συνόλου.
- Συμπλέγματα κατωτερότητας που χαρακτηρίζουν άτομα που ανήκουν στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, τα οποία προσηλώνονται και ενστερνίζονται φανατικά τις φυλετικές διακρίσεις (π.χ. οι φτωχοί λευκοί της Αμερικής κατά των μαύρων), γιατί το γεγονός ότι υπάρχουν κατώτεροι από τους ίδιους τους δίνει την εντύπωση κάποιας ανωτερότητας.
- Ο φόβος που επικρατεί σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες ότι θα χάσουν προνόμια και δικαιώματα που απολαμβάνουν μόνο αυτές.
- Ο ψυχολογικός μηχανισμός μεταθέσης των ευθυνών σε άλλους (που γίνονται εξιλαστήρια θύματα στα οποία αποδίδονται προβλήματα π.χ. ανεργίας, εγκληματικότητας).

Κοινωνικός:

- Κάθε κοινωνικό σύνολο έχει τα δικά του ήθη και έθιμα, τη δική του βιοθεωρία, τη δική του θρησκεία και γλώσσα => δεν αποδέχεται εύκολα, ούτε θεωρεί ισότιμα τα ήθη και τη νοοτροπία άλλων κοινωνικών συνόλων, ιδίως αν αυτά αποτελούν μειονότητα στο δικό του τόπο.
- Η ευθύνη της οικογένειας, του σχολείου και των ΜΜΕ ως προς την αγωγή που (δεν) παρέχουν στο νέο άνθρωπο για να μάθει να σεβεται τη διαφορετικότητα.

- Οι θρησκευτικές δοξασίες και η θρησκευτική προπαγάνδα γίνονται αίτια θρησκευτικών υποτιμήσεων.

Οικονομικά

- Η τάση κάποιων λαών, προηγμένων οικονομικά και στρατιωτικά, να επιβληθούν σε λαούς ασθενέστερους ή 'χαμηλότερου' πολιτιστικού επιπέδου, για να εκμεταλλευτούν τα εδάφη τους, τις πρώτες ύλες, την εργασία τους, τη γεωγραφική θέση της χώρας τους (π.χ. το καθεστώς Απαρτχάιντ3 στη Ν. Αφρική, η κυριαρχία των λευκών αποικιοκρατών στους Ινδιάνους).
- Η αναζωπύρωση της ξеноφοβίας σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ανεργίας με την παράλληλη διόγκωση του μεταναστευτικού ρεύματος από τις υπανάπτυκτες στις προηγμένες χώρες (οι ξένοι αποτελούν τον ορατό και χειροπιαστό εχθρό, την εύκολη ερμηνεία των προβλημάτων, το εύκολο θύμα- στόχο).
- Η επιθυμία ατόμων να αποκομίσουν οικονομικά κέρδη από την εκμετάλλευση συνανθρώπων τους που ανήκουν σε κοινωνικές μειονότητες.

Πολιτικός

- Οι κατακτητικές και ηγεμονικές διαθέσεις ενός λαού συχνά καλύπτονται και προωθούνται μέσω ρατσιστικών αντιλήψεων.
- Πολιτικοί παράγοντες χρησιμοποιούν τις μειονότητες ως εξιλαστήριο θύμα, προκείμενου να αποστρέψουν την προσοχή του λαού από τα ουσιαστικά προβλήματα και να καλύψουν λάθη που έκαναν.

- Η αποδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών, η αδιαφορία και η παθητική στάση των πολιτών απέναντι σε όσους καταπατούν το δικαίωμα της ισότητας και τις ανθρώπινες αξίες και ελευθερίες.
- Η ενίσχυση πολιτικών κομμάτων συγγενικής ιδεολογίας έναντι άλλων αντίπαλης ιδεολογίας με απόψεις απροκάλυπτα εχθρικές και υποτιμητικές για τη θέση ορισμένων κοινωνικών ομάδων.

Εθνικιστικός

- Ο κίνδυνος αφομοίωσης των μικρών λαών από ισχυρά κράτη ενισχύει το αίσθημα της αυτοσυντήρησης και τους συσπειρώνει γύρω από τα εθνικά τους χαρακτηριστικά.
- Το αίσθημα της ξеноφοβίας διακρίνει περισσότερο κάποιους λαούς, ιδιαίτερα στην εποχή μας, που χαρακτηρίζεται από μαζικές μετακινήσεις λαών.

Συνέπειες

Σε ατομικό επίπεδο

- Η προσβολή και η καταρράκωση της ανθρώπινης προσωπικότητας και αξιοπρέπειας.
- Η ψυχολογική εξουθένωση του ανθρώπου, η απώλεια της αυτοεκτίμησής και της αυτοπεποίθησής του.
- Η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια, που οδηγούν στο άγχος και στην απαισιοδοξία.
- Η εξαχρείωση των ανθρώπων.
- Η επιθετική έκφραση ή η εγκληματική συμπεριφορά.

- Ο φόβος και η ανασφάλεια που καλλιεργούνται στο κοινωνικό σύνολο.
- Η προσήλωση σε στερεότυπα και αντιλήψεις, ο δογματικός τρόπος σκέψης.
- Η πνευματική στασιμότητα λόγω κοινωνικής απομόνωσης και έλλειψης διαλόγου.

Σε κοινωνικό επίπεδο

- Η ενθάρρυνση της κοινωνικής αδικίας και ανισότητας.
- Η κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών.
- Η δημιουργία γκέτο για πολλές κοινωνικές ομάδες και η διαβίωση συχνά κάτω από δυσμενείς έως και όθλιες συνθήκες.
- Η καταπάτηση των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων που ανήκουν στα θύματα ρατσιστικών διακρίσεων και η μεροληπτική αντιμετώπισή τους από την εργοδοσία.
- Η κυριαρχία της κοινωνικής αναληψίας από την πλευρά των «ανωτέρων», η έλλειψη ανθρωπιάς, συμπόνιας, αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας.
- Η κυριαρχία του δογματισμού, του φανατισμού, της μισαλλοδοξίας και του μίσους ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και η συνακόλουθη διάρρηξη του συνεκτικού ιστού της κοινωνίας.
- Η όξυνση της ρατσιστικής βίας και εγκληματικότητας, καθώς οι μειονότητες γίνονται συχνά στόχος ρατσιστικών οργανώσεων.

- Η αμαύρωση της δημοκρατίας, η υπονόμευση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η προετοιμασία για την επικράτηση ολοκληρωτικών και αυταρχικών καθεστώτων.

Σε διακρατικό επίπεδο

- Η ύπαρξη αμοιβαίας καχυποψίας, που προκαλεί ανόσχεση της μεταξύ κρατών επικοινωνίας και διπλωματικής συνεργασίας σε καιρό ειρήνης.
- Η όξυνση της βίας (εγκλήματα και διωγμοί) κατά λαών ή μειονοτήτων.
- Η έκρηξη πολεμικών συγκρούσεων ανάμεσα σε κράτη που διέπονται από εθνικιστικά ιδεολογήματα.
- Οικονομική εξαθλίωση, φτώχεια, περιθωριοποίηση, πολιτιστική υστέρηση των λαών, που με διάφορα προσχήματα έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης των προηγμένων κρατών.
- Η παρακώλυση της γόνιμης ανταλλαγής πολιτιστικών στοιχείων και η ενίσχυση του πολιτιστικού απομονωτισμού (πολιτιστική μισαλλοδοξία, έλλειψη ανεκτικότητας, μίσος και αποστροφή προς τους διαφορετικούς πολιτισμούς).

Σε κοινωνικό - κρατικό επίπεδο

- Η καλλιέργεια της ανθρωπιστικής παιδείας και η παροχή πολυπολιτισμικής αγωγής από το σχολείο.
- Η ανάδειξη της αξίας του διαλόγου ως μέσου συνεννόησης των ανθρώπων και επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών.

- Η προαγωγή του πνεύματος ανεκτικότητας και κυρίως του σεβασμού προς τους «άλλους» μέσα από την οικογένεια, το σχολείο, τα ΜΜΕ και την πνευματική ηγεσία.
- Η προβολή αντιρατσιστικών ιδεολογιών και προτύπων από τα ΜΜΕ.
- Η νομοθετική κατοχύρωση ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες.
- Η διαμόρφωση νομοθεσίας προκειμένου να εδραιωθεί ο σεβασμός της διαφοράς και την ετερότητας (αναθεώρηση του Οικογενειακού Βικαίου, τα διαπολιτισμικά σχολεία, η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η νομοθεσία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες), η λήψη μέτρων για την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης όλων των ανθρώπων που ζουν μέσα στα γεωγραφικά όρια του κράτους.
- Η κινητοποίηση της πνευματικής και της πολιτικής ηγεσίας για την εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού, των προλήψεων και των προκαταλήψεων.
- Η ενεργοποίηση των πολιτών (μέσα από εθελοντικές και κοινωνικές οργανώσεις) για τον εντοπισμό και την καταγγελία των κρουσμάτων ρατσισμού εντός και εκτός συνόρων.
- Η προώθηση από τους πολιτικούς φορείς συλλογικών δράσεων που χαρακτηρίζουν την «κοινωνία των πολιτών» (κινήματα ειρήνης, αλληλεγγύης και προσφοράς βοήθειας σε λαούς ή κοινωνικές ομάδες που υφίστανται εκμετάλλευση ή διωγμό).

Σε διεθνές-οικουμενικό επίπεδο

- η συνεργασία των διεθνών οργανισμών (ΟΗΕ, Συμβούλιο Ευρώπης, Βιεθνής Αμνηστία, UNESCO) για την επίλυση των

διακρατικών διαφορών με τον διάλογο, την ευαισθητοποίηση της ανθρωπότητας σε θέματα ρατσισμού, την επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε κράτη ή ομάδες που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και εφαρμόζουν οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων στο εσωτερικό τους.

- Η ενθάρρυνση και διεύρυνση του έργου των μη κυβερνητικών διεθνών οργανώσεων (Γιατροί του Κόσμου, Γιατροί χωρίς Σύνορα, Ερυθρός Σταυρός) οι οποίες αποτελούν το λαμπρότερο παράδειγμα ανθρωπισμού και αλληλεγγύης.

Ιδιαιτεράματα

ΤΕΧΝΗ

Ορισμός

Η τέχνη δηλώνει την ελεύθερη και δημιουργική έκφραση του ατόμου σε έργα και πηγάζει από την ανάγκη του να εξωτερικεύσει ιδέες, συναισθήματα και να επικοινωνήσει με τους άλλους.

Συγκεκριμένα, ο καλλιτέχνης επιδιώκει να προσεγγίσει τα πράγματα με μια άλλη “ματιά”, πέρα και έξω από τις συμβατικότητες της καθημερινότητας και μέσα από μια διαφορετική “γλώσσα”, που την ορίζει η ξεχωριστή τέχνη του, να εκφράσει τον εσωτερικό του κόσμο.

Κάθε μορφή της έχει διαμορφωμένους “κανόνες” . Τους κανόνες αυτούς κάθε φορά τους διαμορφώνουν οι μεγάλοι καλλιτέχνες με τα έργα τους. Γι’ αυτό και είναι κανόνες ζωντανοί και εύπλαστοι και όχι σκληροί και άκαμπτοι, όπως συμβαίνει με τους συμβατικούς κανόνες.

Μορφές

Καλές ή Μεγάλες Τέχνες: Διακρίνονται σε Εικαστικές και σε Κινητικές

α) Εικαστικές: Περιλαμβάνουν την Ζωγραφική, την Αρχιτεκτονική και τη Γλυπτική. Κυρίαρχο στοιχείο των Εικαστικών, η αλλιώς Στατικών, τεχνών είναι η εικόνα.

β) Κινητικές: Περιλαμβάνουν τη Λογοτεχνία (Ποίηση και Πεζό Λόγο), τη Μουσική, το Θέατρο και τον Κινηματογράφο. Κυρίαρχο στοιχείο της Λογοτεχνίας είναι, βέβαια, ο λόγος και της Μουσικής ο ήχος. Στο Θέατρο και στον Κινηματογράφο συνυπάρχουν η εικόνα, ο λόγος και ο ήχος.

Μικρές ή εφαρμοσμένες: (Ταπητουργία, Διακοσμητική, Διαφήμιση κ.ά.) Ονομάζονται έτσι, γιατί ο βασικός τους χαρακτήρας είναι χρησιμοθηρικός. Δηλαδή πρωταρχική επιδίωξη των δημιουργών τους είναι η κάλυψη κάποιας πρακτικής ανάγκης. Όμως συχνά ξεπερνούν τα όρια της ανάγκης και προσφέρουν αισθητική απόλαυση.

Προσφορά της τέχνης

Στο άτομο

- Συμβάλλει στην πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου:
 - Καλλιεργεί τις πνευματικές δυνάμεις (κρίση, αντίληψη, φαντασία, επινοητικότητα).
 - Διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες και τα ενδιαφέροντά του
- Αναπτύσσει την αισθητική του:
 - Διαμορφώνει το αισθητικό κριτήριο, καλλιεργώντας την αίσθηση του ωραίου, του μέτρου, της συμμετρίας και της αρμονίας.

- Διδάσκει στο άτομο να βλέπει τα πράγματα μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα που ξεφεύγει από τη χρηστική αντίληψη της ζωής.
- Επηρεάζει τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς του ανθρώπου:
- Προβάλλει υψηλές αξίες και ανώτερα ιδανικά.
- Συντελεί σε μία επανιεράρχηση αξιών και τονώνει την έφεσή του να αγωνιστεί για την πραγμάτωση υψηλών στόχων.
- Πολιτικοποιεί το άτομο με έργα τέχνης που προβάλλουν τη δημοκρατία, την ισότητα και δηλώνουν την απέχθεια προς κάθε ολοκληρωτική και απάνθρωπη ιδεολογία.
- Επιδρά θετικά στον ψυχισμό του ατόμου:
- Εκλεπτύνει τον ψυχικό κόσμο και εξευγενίζει τα συναισθήματα μέσω της αισθητικής συγκίνησης.
- Απαλλάσσει από το άγχος της καθημερινότητας και την υπερένταση, λειτουργώντας ως μορφή εκτόνωσης που απελευθερώνει από την εσωτερική πίεση και ένταση.
- Προκαλεί την *κάθαρση* στο δέκτη.
- Ψυχαγωγεί το άτομο, προσφέροντας μια μοναδική καλλιτεχνική εμπειρία που εξαντίζει και ειρηνεύει το είναι του.
- Συμβάλλει στην ηθική αρτίωση του ανθρώπου:
- Προβάλλει ανθρωπιστικές αξίες και πρότυπα ηθικής ζωής.
- Υποστασιοποιεί και απαθανατίζει τις μεγάλες ηθικές πράξεις.

Στην κοινωνία

- Εκφράζει το πνεύμα της εποχής, αποκαλύπτει το παρελθόν και προσδιορίζει το μέλλον.

Εκλεπτύνει τα ήθη και εξευγενίζει, προβάλλοντας ηθικές αρχές και αξίες, πρότυπα προς μίμηση αλλά και προς αμφισβήτηση.

Προάγει τον πολιτισμό και το πνευματικό επίπεδο τόσο μεμονωμένων κοινωνικών ομάδων όσο και ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Συντελεί στη δημιουργία κοινωνικής συνείδησης, με τη βοήθεια που παρέχει για βαθύτερη βίωση των κοινωνικών προβλημάτων, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή στην επίλυσή τους.

Τονώνει τους κοινωνικούς δεσμούς, αφού κάνει τον άνθρωπο να επικοινωνεί και να ενώνεται με άλλους ανθρώπους - αίρει την ανθρώπινη μοναξιά και απομόνωση, προσφέροντας ταυτόχρονα δημιουργική διέξοδο.

Στρατεύεται στο κοινωνικό καλό και δίκαιο, προβάλλοντας εξελιγμένα δείγματα προτύπων και αξιών μιας ιδανικής κοινωνικής ζωής (ισότητας, ομόνοιας, αλληλεγγύης, συναδέλφωσης των ανθρώπων κ.ά.).

Συχνά μετατρέπεται σε μέσο κοινωνικών και πολιτικών διεκδικήσεων, σε φωνή διαμαρτυρίας και αντίστασης, σε όργανο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε πλατφόρμα αντιρατσιστικών διακηρύξεων.

Είναι ο καθρέφτης του πολιτισμού μιας κοινωνίας, αποτυπώνει και μορφοποιεί την ιδιαίτερη ταυτότητα ενός λαού, υπογραμμίζει την εθνική του φυσιογνωμία, τεκμηριώνει την ιστορική του συνέχεια.

Η «γλώσσα» της τέχνης δεν έχει όρια και φραγμούς, γι' αυτό η τέχνη προωθεί την επικοινωνία μεταξύ των λαών και των πολιτισμών, συμβάλλοντας στην αλληλοκατανόηση και τον αλληλοσεβασμό και ενισχύοντας την ανάγκη τους να ζήσουν ειρηνικά μέσα σε έναν ανθρώπινο κόσμο.

Στον καλλιτέχνη- δημιουργό

Ο καλλιτέχνης μπορεί να εκφραστεί αυθεντικά, πέρα από επαγγελματικές και κοινωνικές συμβάσεις.

Επικοινωνεί με τους άλλους και μάλιστα πέρα από τον περιορισμό του χώρου και του χρόνου.

Δικαιώνεται υπαρκτά, αφού τα μεγάλα έργα τέχνης διατηρούν τους δημιουργούς τους στην αιωνιότητα, αισθάνεται εσωτερική πληρότητα, διοχετεύοντας τις δημιουργικές δυνάμεις του στο έργο του.

Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση

Προσφέρει στην κοινωνία, ικανοποιώντας την εσωτερική ανάγκη της κοινωνικής προσφοράς.

Στρατευμένη Τέχνη

Είναι η τέχνη που υποτάσσεται στην προβαλλόμενη ή και επιβαλλόμενη ανάγκη να υπηρετηθούν πολιτικά, ιδεολογικά ή καθεστωτικά συμφέροντα.

Επιπτώσεις

Ο καλλιτέχνης, καθώς προσκολλάται σε κάποιο δόγμα ή σε κάποια ανώτερη αρχή, **δεν ενεργεί ούτε και δημιουργεί ελεύθερα**, γι' αυτό και δε δικαιώνει την ευρύτερα εννοούμενη καλλιτεχνική και κοινωνική διάσταση του έργου του.

Το έργο, απογυμνωμένο από καλλιτεχνική αξία, **μεταβάλλεται σε όργανο προπαγάνδας** και κατ' αυτόν τον τρόπο εξευτελίζει την εξανθρωπιστική του αποστολή.

Αυτόματα ο καλλιτέχνης εκτίθεται, καθώς διαστρέφει και αποβάλλει τις ιδιότητες με τις οποίες τον προίκισε τόσο η φύση όσο και η παιδεία. «**Τέχνη για την Τέχνη**» ή "Καθαρή Τέχνη"

Υποστηρίζει, σε γενικές γραμμές, την αποστασιοποίηση της τέχνης από την κοινωνική ζωή και την αποδέσμευση του καλλιτέχνη από την κοινωνία. Θεωρεί ότι μοναδικός σκοπός της είναι η δημιουργία

αισθητικών συγκινήσεων. Επομένως απορρίπτει την διαμορφωτική δύναμη και αξία της τέχνης και απαιτεί την αξιολόγηση των καλλιτεχνικών έργων με αισθητικά κριτήρια και μόνο.

Εμπορευματοποίηση της τέχνης

Με αυτόν τον όρο περιγράφεται η εμπλοκή της τέχνης στους κανόνες της αγοράς: ό,τι παράγεται πωλείται και είτε φυλάσσεται ως αξία σταθερή με τάσεις να πολλαπλασιάσει την αρχική της τιμή είτε καταναλώνεται.

Λόγου χάρη το επώνυμο «προϊόν» τέχνης -πίνακες, γλυπτά- μεταβάλλεται σε ευκαιρία για επένδυση στο ιδιότυπο χρηματιστήριο των γκαλερί και των οίκων δημοπρασίας. Άλλα είδη παράγονται μαζικά, διαφημίζονται και περιμένουν τους καταναλωτές να τα αγοράσουν. Ίσως να μην μπορούσε να γίνει διαφορετικά.

Παρατηρείται και το φαινόμενο η τέχνη να υποτιμάται και να ευτελίζεται από τους ίδιους τους δημιουργούς, προκειμένου να πωληθεί σε ένα κοινό που διψά να αποκτήσει ή να απολαύσει διάφορες μορφές τέχνης.

Παράδειγμα εμπορευματοποίησης: πολλοί περιφερόμενοι θίασοι με ηθοποιούς «ονόματα» κυριολεκτικά εκμεταλλεύονται το ανηθοψίαστο κοινό παρουσιάζοντας αποσπάσματα έργων και όχι ολόκληρα έργα.

Πολλοί παράγουν έργα τέχνης με κριτήριο τις πωλήσεις, τη μόδα. Άλλωστε πολλά θεωρούμενα υψηλής ποιότητας έργα τέχνης καταξιώνονται διά της διαφήμισης, των δημοσίων σχέσεων που προωθεί η πολιτιστική βιομηχανία (δισκογραφικές, κινηματογραφικές εταιρίες, μανάτζερ, ιμπρεσάριοι κ.τ.λ.).

Εμπορευματοποίηση υπάρχει και εκεί όπου αναπαράγονται έργα τέχνης σε συγκεκριμένο υποτίθεται αριθμό, προκειμένου να πωληθούν σε φιλότεχνους-θύματα. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και στις απομιμήσεις αντικείμενων λαϊκής τέχνης.

Από την άλλη τα ΜΜΕ προβάλλουν χαμηλού επιπέδου έργα τέχνης απευθύνονται σε πάθη, ένστικτα κατώτερα συναισθήματα (βία, αισθησιασμός) ώστε να εξασφαλίσουν τηλεθέαση υποβαθμίζοντας τα αισθητικά κριτήρια του κοινού που εθίζεται στο χαμηλής ποιότητας θέαμα, ακρόαμα.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Οικογένεια

Βιολογικός

Ικανοποίηση πρωταρχικών αναγκών

Πνευματικός

Πνευματική καλλιέργεια

(κρίση , αντίληψη, φαντασία, μνήμη)

Κοινωνικός

Κοινωνικοποίηση

Καλλιέργεια κοινωνικών αρετών

Πολιτικός

Πολιτική αγωγή (ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία)

Ιδεολογικός - ηθικός

Ανθρωπιστικές αξίες, ιδανικά

Ψυχολογικός τομέας

Συναισθηματική κάλυψη, ψυχολογική ισορροπία

Παιδεία

Πνευματικός

Πνευματική καλλιέργεια(ορθή κρίση, ορθολογισμός, απαλλαγή απο το δογματισμό)

Ανάπτυξη διαλόγου

Κοινωνικός

Κοινωνικές αρετές (άμιλλα, ανιδιοτέλεια, συνεργασία)

Κοινωνικοποίηση , ανάπτυξη δεσμών φιλίας

Επαγγελματικός

Ανάπτυξη ικανοτήτων – δεξιοτήτων

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Απαλλαγή απο το στενά τεχνοκρατικό – εξειδικευτικό χαρακτήρα

Πολιτικός

Διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων με υγιή πολιτική – δημοκρατική συνείδηση

Ηθικός – ιδεολογικός

Ανθρωπιστικό περιεχόμενο- αξίες

Προάγει ηθικές αρχές (εντιμότητα, ειλικρίνεια, δικαιοσύνη κοκ)

Πίστη σε υψηλές αξίες – ιδανικά

Πολιτιστικός

Αισθητική αγωγή

Επαφή με τις καλές τέχνες

Καλλιτεχνική παιδεία

Διεθνής

Αντιστοιχία εκπαιδευτικού θεσμού με τις σύγχρονες τεχνολογικές ,
πολιτισμικές κ.α. εξελίξεις

Πνεύμα διεθνισμού – οικουμενικότητας- ειρήνης

Πολιτεία

Πολιτικός – ιδεολογικός – κοινωνικός

Θεσμοθέτηση κανόνων , νόμων

Ανθρωποκεντρικός προσανατολισμός θεσμών

Καταπολέμηση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας

Εκδημοκρατισμός πολιτικής ζωής – καλλιέργεια πολιτικής
συνείδησης

Υλική και ηθική στήριξη

M.M.E

Πολιτικός

Αντικειμενική πληροφόρηση , πολυφωνία

Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση

Κοινωνικός

Ανάδειξη κοινωνικών προβλημάτων

Κοινωνικοποίηση ατόμου

Πνευματικός

Προβληματισμός – ευαισθητοποίηση

Διεύρυνση γνώσεων – διακίνηση ιδεών – πνευματική καλλιέργεια

Ηθικός

Ηθικά πρότυπα – ανθρωπιστικές αξίες

Ψυχαγωγικός

Ψυχαγωγία

Προβολή προγραμμάτων λόγου και τέχνης

Συναισθηματική – ψυχολογική στήριξη (μοναξιά, άγχος)

Ιδιαιτερά κληματα.gr

Πνευματικοί άνθρωποι (καλλιτέχνες, επιστήμονες, διανοούμενοι)

Κοινωνικός

Διασφάλιση κοιν. δικαιωμάτων

Πνεύμα συλλογικότητας

Ανάδειξη κοινωνικών προβλημάτων

Προβολή κοινωνικών μηνυμάτων

Πνευματικός

Πνευματική καλλιέργεια – απαλλαγή από δογματισμούς και προλήψεις

Ηθικός – ιδεολογικός

Καλλιέργεια ανθρωπιστικού πνεύματος

Αποκατάσταση της αλήθειας

Πολιτικός

Ανάδειξη δημοκρατικού πνεύματος – δημοκρατικά ιδεώδη

Στηλίτευση αρνητικών φαινομένων δημαγωγίας και λαϊκισμού

Διεθνής

Πρώθηση πνεύματος διεθνισμού

Αγώνας για την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης

Συμβολή στη συνεργασία και τη φιλία των λαών

Διατήρηση εθνικής και οικουμενικής συνείδησης

Άνθρωπος – κοινωνία

Κοινωνικός

Συμμετοχή σε συλλογικές δράσεις

Ψυχική επικοινωνία – διάλογος- σύσφιξη ανθρωπίνων δεσμών –
καλλιέργεια εμπιστοσύνης

Πνευματικός

Πνευματική εγρήγορση – συγκρότηση, αυτογνωσία, αυτοέλεγχος,
αυτοκριτική

Επαναπροσδιορισμός αξιών – πίστη στις ανθρωπιστικές –
πολιτιστικές αξίες

Κριτική αμφισβήτηση – ενάντια στην αλλοτρίωση

Ηθικός - ιδεολογικός

Πίστη στις ανθρωπιστικές αξίες

Αυτομόρφωση – δια βίου μάθηση

Βιολογικός

Σωματική ευεξία => πνευματική διαύγεια

Φυσικός τρόπος ζωής

Διεθνείς οργανισμοί

Μέριμνα – προσπάθεια για την εφαρμογή ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Σεβασμός – πίστη στις ανθρωπιστικές αξίες

Εφαρμογή δημοκρατικών θεσμών

Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση

Ανάπτυξη πνεύματος παγκοσμιότητας για την αρμονική συνύπαρξη των λαών

Πολιτιστική προσέγγιση των λαών

Άλλα:

Εκδηλώσεις τέχνης (ποιοτικό θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, καλές τέχνες), εκθέσεις, διαλέξεις, σεμινάρια, μορφωτικές επισκέψεις, εκπαιδευτικές εκδρομές, ταξίδια αναψυχής, αθλητικές εκδηλώσεις, ομαδικό παιχνίδι, επαφή με τη φύση κλπ.

Ιδιαιτεράματα.α.α.α